

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

Azərbaycan
Respublikasının
Elm və Təhsil
Nazirliyinin orqanı

11 oktyabr 2025-ci il

№38 (9144)

www.muallim.edu.az

muallim@media.edu.az

Azərbaycan xalqı bu qardaş dəstəyini heç vaxt unutmayacaq

Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpasına dəstək üçün
qardaş ölkələrə bir daha təşəkkürümü bildirirəm

Prezident
İlham Əliyevin
oktyabrın 7-də
Qəbələdə keçirilən
Türk Dövlətləri
Təşkilatının Dövlət
Başçıları Şurasının
12-ci Zirvə
Görüşündəki
çıxışından

“ Bu gün Türk Dövlətləri Təşkilatı, sadəcə, əməkdaşlıq platforması deyil, ciddi geosiyasi mərkəzlərdən biri kimi formalaşır. Təşkilatımızın beynəlxalq səviyyədə nüfuzunun artması məmnunluq doğurur... Qeyd etdiyim kimi, ortaqların və etnik köklərimiz, dillərimiz bizi bir ailə kimi birləşdirir. Burada 1926-cı ildə Bakıda təşkil edilmiş birinci Türkoloji Qurultayın tarixi əhəmiyyətini vurğulamaq istərdim.

Gələnlə birinci Türkoloji Qurultayın keçirilməsinin 100 illik yubileyinin Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində təntənəli şəkildə təşkil olunmasını təklif edirəm.

Əminəm ki, Zirvə Görüşümüz qəbul edəcəyimiz qərarlarla Türk Dövlətləri Təşkilatının mövqeyini daha da gücləndirəcək, xalqlarımızın rifahına və təhlükəsizliyinə əlavə töhfə verəcəkdir.

Çıxışımın sonunda Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpasına dəstək üçün qardaş ölkələrə bir daha təşəkkürümü bildirirəm. Füzulidə Mirzə Uluqbəy adına məktəb, Kurmanqazı adına Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzi, Ağdamda Manas adına məktəb artıq fəaliyyətədir. Bu, özəbək, qazax, qırğız qardaşlarımızın hədiyyəsidir. Macar qardaşlarımızın hədiyyəsi Cəbrayılada tikilən məktəbdir. Türkmən qardaşlarımızın hədiyyəsi - bu gün təməli qoyulan Füzuli məscididir. Qardaş Türkiyənin şirkətləri bir çox tunellər, körpülər, yollar inşa edir. Azərbaycan xalqı bu qardaş dəstəyini heç vaxt unutmayacaq”.

Prezident İlham Əliyev
2025–2026-cı tədris ilində
Azərbaycan Respublikasının
ali təhsil müəssisələrinə
daxil olmuş tələbələrə
Prezident təqaüdünün verilməsi
haqqında Sərəncam imzalayıb

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2025–2026-cı tədris ilində ali təhsil müəssisələrinə daxil olmuş tələbələrə Prezident təqaüdünün verilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Dövlət başçısının imzaladığı sərəncam əsasən, Sərəncam ümumilikdə 102 tələbəni əhatə edir.

Belə ki, 2025–2026-cı tədris ilində tələbə qəbulu imtahanlarında ixtisas qrupları üzrə ən yüksək nəticələr göstərmiş və Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrinə daxil olmuş tələbələr Prezident təqaüdü alacaqlar.

“Prezident
təqaüdü həm
də məsuliyyətdir”

Xədicə İSMAYILZADƏ

“Hədəfim həmişə ən yüksək nəticə idi. Bu nailiyyət yalnız abituriyent hazırlığı ilə bağlı deyil, illər boyu yüksək nəticələrlə oxumağın bəhrəsidir. Prezident təqaüdü mənim üçün yalnız sevinc deyil, həm də məsuliyyətdir. Dövlət başçımız İlham Əliyevin təhsilə verdiyi önəm, yüksək diqqətin bir göstəricisi olan Prezident təqaüdü ilə layiq görülmək ailəm, vətənim qarşısında məsuliyyətimi daha da artırır. Dövlətimizin göstərdiyi bu etimadı doğrultmağa çalışacağam”.

“Prezident
təqaüdü həm də
motivasiyadır”

Rəhim FƏRƏCZADƏ

“Planlı olmaq çox önəmlidir. Dərs, istirahət və sosial həyat arasında balans saxlamaq uğurun açarıdır. Prezident təqaüdü isə yalnız maddi dəstək deyil, həm də motivasiyadır. Gələcəkdə kibernetika sahəsində peşəkar olmaq istəyirəm, yarışlarda iştirak edib ölkəmi və universitetimi layiqincə təmsil etməyi planlayıram”.

Müəllimlərimin
inamı mənə çox
kömək oldu

Ayla ABDİYEVƏ

“Universitetə hazırlıq prosesi çətin olsa da, məqsəd qoymusansa, ona çatmaq üçün əzmlə çalışırsan. Müəllimlərimin inamı və dəstəyi mənə çox kömək oldu. Prezident təqaüdü isə 17 yaşında əldə etdiyim ən böyük nailiyyətlərdən biridir. Ölkə başçısının bu etimadını doğrultmaq üçün əzmlə çalışacağam”.

Alimlərə ilk dəfə limitsiz
sayda ödənişsiz məqalə dərc
etmək imkanı təqdim edilib

Elm və Təhsil Nazirliyi və Böyük Britaniyanın nüfuzlu Kembriç Universitetinin “Cambridge Press” nəşriyyatı arasında əldə edilmiş razılığa əsasən, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bütün müəlliflər növbəti 3 il ərzində “Cambridge Press” tərəfindən nəşr edilən 422 yüksək impakt faktorlu, hibrid və “gold” açıq əlyətərli (Open Access) jurnallarda limitsiz sayda məqalə dərc etmək imkanı əldə edib. “Web of Science” və “Scopus”da indeksləşən bu jurnallarda açıq əlyətərli (Open Access) məqalə dərcinin qiyməti minlərlə manat dəyərində ölçülür. Sözügedən razılıq əsasında Azərbaycanlı alimlər bu ödəniş etmədən öz məqalələrini Kembriç Universiteti Nəşriyyatının jurnallarında dərc edə bilərlər. Razılaşma ölkənin 140 elmi və ali təhsil müəssisəsinə “Cambridge Press” nəşriyyatının jurnallarını müddətsiz oxumaq imkanını da təqdim edir.

“Məktəbəqədər təhsilə əlçatanlığı artırmaq, valideyn, icma və məktəb əməkdaşlığını gücləndirmək əsas hədəflərimizdəndir”

Bax səh. 6

Bax səh.2

Dövlət başçısı sərəncam imzaladı

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2025–2026-cı tədris ilində ali təhsil müəssisələrinə daxil olmuş tələbələrə Prezident təqaüdünün verilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Dövlət başçısının imzaladığı sənədə əsasən, Sərəncam ümumilikdə 102 tələbəni əhatə edir.

Belə ki, 2025–2026-cı tədris ilində tələbə qəbulu imtahanlarında ixtisas qrupları üzrə ən yüksək nəticələr göstərmiş və Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrinə daxil olmuş aşağıdakı tələbələr Prezident təqaüdü alacaqlar:

Prezident təqaüdçülərinin siyahısı təsdiqləndi

Abdiyeva Ayla Rəşad qızı
Abdullayeva Ayan Seymur qızı
Abdullayeva Məryəm İlqar qızı
Abdulsəmədi Orxan Fəxri oğlu
Abdurahmanova Guhat Məzahir qızı
Ağaməmmədova Zeynəb Zaur qızı
Ağayev Əliəkbər Xanağa oğlu
Alizadə Ziya Müşviq oğlu
Allahyarlı Fərid Zaur oğlu
Babarov Nicat Rasim oğlu
Babaşlı Aysel Əlsaab qızı
Babayev Anar Qurban oğlu
Babayeva Cəmilə Şahin qızı
Bağırov Raul Salman oğlu
Baxşəliyeva Aytac Ənvər qızı
Bayramzadə Günay Rüşət qızı
Bəxtiyarova Rəyale Nemət qızı
Cəfərova Sevrin Mahmud qızı
Cənnətov Fuad Əlikram oğlu
Əfəndi Zəhra Fikrət qızı
Əhməd Aişə İlqar qızı

Əhmədzadə Ləman Vüqar qızı
Əkbərov Elcan Vüsal oğlu
Əkbərova Nigar Murad qızı
Əlili Müşfiq Aqil oğlu
Əliyeva Fidan Ayaz qızı
Əliyeva Nəzrin Şahin qızı
Əliyeva Tamella İlkin qızı
Əlizadə Sevinc Rizvan qızı
Əlizadə Sürəyya Mənasib qızı
Ənsərli Güllər Akif qızı
Əsgər İlham Xəyyam oğlu
Əzizli Səma Zöhrab qızı
Fərəczadə Rəhim Dəyanət oğlu
Hacıyeva Nərin Ramin qızı
Hacizadə Nihad Vüqar oğlu
Haqverdi İlham Məhəmməd oğlu
Həbibullazadə Gülay Vüsal qızı
Həlim Aydan Ülfət qızı
Həsənlı Osman Rahim oğlu
Həsənov Fizuli İlqar oğlu
Həşimov Çingiz Seymur oğlu

Hümmətli Çiçək Hümmət qızı
Hüseynli Arif Pərviz oğlu
Hüseynli Enes Şikar oğlu
Hüseynova Aysu Elçin qızı
Xəlilova Aylin Rauf qızı
İbrahimli Gülay Calal qızı
İbrahimov Emin Anar oğlu
İbrahimov Əli Ruslan oğlu
İsmayilov Alı Vəfadar oğlu
İsmayilov Altay Xəyyam oğlu
İsmayilova Səma Fərəddin qızı
İsmayilzadə Xədicə Xəliq qızı
Kərimov Rəcəb Ramin oğlu
Qarayev Rəfail Yusif oğlu
Qoribov Şükran Yalçın oğlu
Qoşqarov Müzəffər Qədir oğlu
Quluzadə Nəzrin Nail qızı
Qurbanlı Kəmaləddin Əmirəddin oğlu
Qurbanov Mürsəl Hacı oğlu
Mahmudova Səma Xaqani qızı

Mansurov Eldar Ramiz oğlu
Məmmədli Mehri Rüşət qızı
Məmmədov Əbüllhəsən Brilyant oğlu
Məmmədov İsmayıl Zahir oğlu
Məmmədov Şahin İmran oğlu
Məmmədova Fidan Əbülfəz qızı
Məmmədova Məryəm Emin qızı
Məmmədova Nəzrin Rəhib qızı
Mirzəzadə Gündüz Fəriz oğlu
Muradlı Adil Sübhü oğlu
Muradlı Nuray Balay qızı
Musayev Şahin Elçin oğlu
Musazadə Səməd Nail oğlu
Mustafayev İbrahim Ağə oğlu
Mustafayeva Emiliya Akif qızı
Mürşüdlü Ayxan Dilavər oğlu
Mürvətova Gülay Rəşad qızı
Nadiri Tunar Emin oğlu
Nəsirov Kamran Elnur oğlu
Nəzərzadə Zaur Ceyhun oğlu

Nurməmmədli Sona Məhəmməd qızı
Ömər Cabir Ceyhun oğlu
Ramizli Zəhra İlqar qızı
Rəhimli Oruc Cəşqun oğlu
Rəhimova Xədicə Toğrul qızı
Rüstəmov Nicat Qabil oğlu
Sadıxov Nicat Seymur oğlu
Sarıyev Murad Fəxrəddin oğlu
Səfərov Yusif Vəlif oğlu
Səfərova Aysel Eldəniz qızı
Səmədov Mətin Qorxmaz oğlu
Şabanova Rəyyan Zeynəddin qızı
Şamilova Vüsalə Anar qızı
Şərifli Fidan David qızı
Şirinov Rəyol Şahbaz oğlu
Tahirli Zaman Zaur oğlu
Vəlizadə Aygün Tofiq qızı
Vəlizadə Babək Elçin oğlu
Yusifova Nəzrin Çingiz qızı
Zeynəli Nilufər Hidayət qızı

Prezident təqaüdçülərinin təəssüratları

“Bu təqaüd mənim üçün böyük məsuliyyətdir”

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2025–2026-cı tədris ilində ali təhsil müəssisələrinə qəbul olmuş tələbələrə Prezident təqaüdünün verilməsi haqqında imzaladığı Sərəncam bu il də istedadlı gənclərin uğur yolunu işıqlandırır. Sərəncama əsasən, 102 tələbə bu yüksək mükafata layiq görülüb. Prezident təqaüdünə layiq görülən gənclərin bir neçəsi öz təəssüratlarını “Azərbaycan müəllimi” ilə bölüşüb.

Ali İSMAYILOV

Xədicə İSMAYILZADƏ

Rəhim FƏRƏCZADƏ

Səmrə MAHMUDOVA

Ayla ABDIYEVA

Dünyanın nüfuzlu universitetində təhsilini davam etdirmək istəyir

Gəncə şəhəri 13 nömrəli tam orta məktəbin məzununu olan Ali İsmayilov da Prezident təqaüdü ilə mükafatlandırılan tələbələrdən biridir. Buraxılış imtahanında 297,5, blok imtahanında isə 400 bal toplayan Ali BANM-in “İnformasiya təhlükəsizliyi” ixtisasında təhsil alır.

Prezident təqaüdçüsünün uğurlarının təməli hələ şagird ikən qoyulub. Ali şagird olduğu dövrdə də aktivliyi ilə seçilib, müxtəlif yarışlarda, Respublika fənn olimpiadalarında iştirak edərək fənn yarışlarına qədr irəliləyib.

Uşaqlıqdan kompüterə marağı və universitetə daxil olmaq arzusu olub: “Bütün günü dərs oxuyan tələbələrdən deyildim. Əsas məqsədim effektiv öyrənmək və zəif tərəflərimi gücləndirmək idi. Builki tələbələrə də məsləhətim odur ki, zəif tərəflərini müəyyən edib onların üzərində çalışsalar, məqsədlərinə çatırlar”.

Tələbə həyatı barədə danışan Ali deyir ki, dostlarla, müəllimlərlə əlaqələr qurmaq onu ruhlandırır. Prezident təqaüdünü əldə etdikdə isə böyük sevinc hissi yaşayıb: “Prezident təqaüdünə layiq görülməyimi təxmin edirdim. Bu, öz əziyyətinin bəhrəsini görməkdir. Bu təqaüd ilə gələcəyimizə, şəxsi inkişafımıza daha çox yatırım etmək imkanımız olacaq. Ümumiyyətlə, Prezident

təqaüdü abituriyentlərdə böyük motivasiya və həvə yaradır. Bir çox abituriyentlər bu təqaüdü almaq üçün xüsusi həvəslə çalışırlar”.

Ali bakalavriat təhsilini bitirdikdən sonra dünyanın nüfuzlu universitetində təhsilini davam etdirmək istəyir. Eyni zamanda, xaricdə qazanacağı təcrübəni Azərbaycanda tətbiq edərək bu sahənin ölkəmizdə inkişafına töhfə verməyi də arzulayır.

“Dövlətimizin göstərdiyi bu etimadı doğrultmağa çalışacağam”

Bakı Türk Liseyinin məzununu olan Xədicə İsmayilzadə 680 balla II ixtisas qrupu üzrə respublika birincisi olub. Xədicə də bütün təhsil həyatı boyunca uğurları ilə seçilib. IX və XI sinifləri qırmızı attestatla bitirmiş Xədicə Prezident təqaüdünə layiq görüldüyünü öyrəndikdə böyük qürur və sevinc hissi yaşayıb: “Hədəfim həmişə ən yüksək nəticə idi. Bu nailiyyət yalnız abituriyent hazırlığı ilə bağlı deyil, illər boyu yüksək nəticələrlə oxumağın bəhrəsidir. Prezident təqaüdü mənim üçün yalnız sevinc deyil, həm də məsuliyyətdir. Dövlət başçımız İlham Əliyevin təhsilə verdiyi önəmin, yüksək diqqətin bir göstəricisi olan Prezident təqaüdünə layiq görülmək ailəm, vətənim qarşısında məsuliyyətim daha da artırır. Dövlətimizin göstərdiyi bu etimadı doğrult-

mağa çalışacağam”.

Xədicənin valideynləri də iqtisadçılardır. Buna görə də onun “Maliyyə” ixtisasını seçməsi təsadüfi deyil. Bu ixtisas üzrə təhsilini məhz BANM-də almaq isə onun çoxdankı hədəfidir: “Düşünürəm ki, bu ixtisasa sevgim, motivasiya qaynağım elə ailəmdir. Bu il BANM-də “Maliyyə” ixtisasına qəbulun aparılacağı xəbəri məni çox sevindirdi. Çünki ali təhsilimi məhz BANM kimi nüfuzlu ali məktəbdə almaq istəyirdim”.

“Prezident təqaüdü yalnız maddi dəstək deyil, həm də motivasiyadır”

Sabunçu rayonu 68 nömrəli tam orta məktəbi yüksək göstəricilərlə bitirən Rəhim Fərəczadə də Prezident təqaüdünə layiq görülən BANM tələbələrindən biridir. 697 bal toplayaraq BANM-in “İnformasiya təhlükəsizliyi” ixtisasına qəbul olan Rəhim müxtəlif riyaziyyat və informatika olimpiadalarında uğurlar qazanıb, “Fermat Mathematical Olympiad”-da (FMO) gümüş medalın sahibi olub.

BANM-ə marağı da bacısı Dənizin uğuru sayəsində yaranıb. Rəhim deyir ki, bacısının uğuru ona hər zaman daha çox çalışmağa həvəsləndirib: “Planlı olmaq çox önəmlidir. Dərs, istirahət və sosial həyat arasında balans saxlamaq uğurun açarıdır. Prezident təqaüdü isə

yalnız maddi dəstək deyil, həm də motivasiyadır. Gələcəkdə kibertəhlükəsizlik və kompüter elmləri sahəsində peşəkar olmaq istəyirəm, yarışlarda iştirak edib ölkəmi və universitetimi layiqincə təmsil etməyi planlayıram”.

Rəhim hələ yeni başlayan tələbəlik həyatı haqqında da danışaraq bildirir ki, yeni mühitə öyrəşmək başda çətin olsa da, indi dostları və tələbə yoldaşları ilə gününü olduqca maraqlı keçirir.

Gələcəkdə IT sahəsində ixtisaslaşmış mütəxəssis olacaq

Növbəti müsahibim Qəbələ rayonu Daşca kənd tam orta məktəbinin məzununu Səmrə Mahmudova 692,6 bal toplayaraq ADA Universitetinin “Kompüter elmləri” ixtisasına daxil olub. Səmrə üçün bu universiteti seçməkdə əsas səbəb təhsil sisteminin fərqli və onun üçün uyğun olması olub. Elə ixtisasını seçməyindəki motivasiya da bu peşənin gələcəkdə perspektivli olmasıdır.

Səmrə bildirir ki, o, hər zaman dərslərini planlı şəkildə oxuyub, həm özünə və ailəsinə, həm də dərslərinə düzgün vaxt ayırır: “Kiçik yaşlarımdan dərslərimə məsuliyyətli yanaşmışam, nəticədə XI sinifdə dərslərim mənə çətin gəlmirdi. Yüksək bal toplamağımın səbəbi də həm müəllimlərin verdiyi tapşırıqlar, həm də əlavə testlər üzərində işləməyimdirdi. Abituriyentlərə də məsləhətim odur ki, vaxtlarını düzgün bölünlər,

qarşılarına hədəf qoysunlar”.

O tələbəlik həyatını maraqlı və əyləncəli hesab edir. Prezident təqaüdünə layiq görüldüyü zaman isə böyük sevinc hissi yaşayıb. Gələcəkdə özünü IT sahəsində ixtisaslaşmış mütəxəssis kimi görür və planlaşdırır ki, təhsilinin bir qismini xaricdə davam etdirdir.

“Ölkə başçısının bu etimadını doğrultmaq üçün əzmlə çalışacağam”

T.İsmayilov adına 6 nömrəli məktəb-liseyin məzununu Ayla Abdiyeva 692,4 bal toplayaraq III ixtisas qrupu üzrə ölkə üçüncüsü olub. Onun da seçimi məhz ADA Universitetidir. ADA-da “Hüquq” ixtisası üzrə təhsil alan Aylanın bu sahəni seçməyi də təsadüfi deyil. Babasının və atasının izi ilə gedən Prezident gələcəkdə ölkəmizə layiqli hüquqşünas kimi xidmət etməyi arzulayır.

“Universitetə hazırlıq prosesi çətin olsa da, məqsəd qoymusansa, ona çatmaq üçün əzmlə çalışmalısan. Müəllimlərimin inamı və dəstəyi mənə çox kömək oldu. Prezident təqaüdü isə 17 yaşında əldə etdiyim ən böyük nailiyyətlərdən biridir. Ölkə başçısının bu etimadını doğrultmaq üçün əzmlə çalışacağam”, – deyən Prezident təqaüdçüsü qeyd edir ki, bütün bu nailiyyətlər onun çəkdiyi əziyyətin bəhrəsidir.

Məziyyə KAZIMZADƏ

Nazir müavini Qubada təhsil müəssisələrində olub

Firudin Qurbanov tədrisin keyfiyyətinin artırılması istiqamətində fikir mübadiləsi aparıb, müəllimlərin təklif və rəylərini dinləyib

Oktyabrın 6-da elm və təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov Quba rayonuna səfər edib. Səfər çərçivəsində bir sıra görüşlər keçirilib, təhsil müəssisələrinə baxış olub və vətəndaş qəbulu təşkil edilib.

Səfərin əvvəlində nazir müavini Firudin Qurbanov Quba Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı İlqar Mahmudov və Quba—Xaçmaz Regional Təhsil İdarəsinin müdiri Coşqun Əliyevlə birlikdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət edib, önünə gül dəstələri qoyub.

Daha sonra Firudin Qurbanov Quba şəhəri Tələt Mikayılov adına 5 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbində olub, pedaqoji kollektiv və şagirdlərlə görüşüb. Nazir müavini tədris prosesi ilə tanış olub, dərsləri izləyib və müəllim-şagird heyəti ilə səmimi söhbətlər aparıb.

Səfər proqramı çərçivəsində Firudin Qurbanov Quba rayon Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkə-

zində də olub. Nazir müavini mərkəzin fəaliyyəti, yaradılmış şərait və uşaqların inkişafı üçün formalaşdırılmış imkanlarla maraqlanıb.

Bölgədə fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrinin pedaqoji heyəti ilə keçirilən görüş zamanı tədrisin keyfiyyətinin artırılması istiqamətində fikir mübadiləsi aparılıb, müəllimlərin təklif və rəyləri dinlənilib. Müzakirələrdə müəllim fəaliyyətində məsuliyyətin artırılması, laqeydliyin qarşısının alınması və təşəbbüskarlığın stimullaşdırılması kimi məsələlər diqqət mərkəzində olub.

Səfərin sonunda Firudin Qurbanov vətəndaşların qəbulunu keçirib. Qəbula gələn vətəndaşların müraciətləri əsasən məşğulluq və digər məsələlərlə bağlı olub. Nazir müavini hər bir müraciətin operativ araşdırılması və qanunvericiliyə uyğun həll olunması ilə bağlı müvafiq tapşırıqlar verib.

“Daha təhsilli gələcək”

Təhsildə Yeni Çağırışlar VI Beynəlxalq Forumu keçirilib

Oktyabrın 4-də Bakı Slavyan Universitetində (BSU) Təhsildə Yeni Çağırışlar VI Beynəlxalq Forumu keçirilib. “Konstitusiya və Suverenlik İli”nə həsr edilən beynəlxalq fo-

rum “Daha təhsilli gələcək” devizi ilə reallaşmış. Dövlət himninin səsləndirilməsi ilə başlayan tədbirdə şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad olunub.

“ Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafının 5 əsas istiqamətindən biri rəqəbatqabiliyyətli insan kapitalının formalaşdırılmasıdır... Yeni texnologiyalar, süni intellekt, rəqəmsallaşma, iqlim dəyişiklikləri kimi global çağırışlar artıq təhsildə də yeni yanaşmaların formalaşmasını zəruri edir. Gənclərimiz bu çağırışlara uyğun olaraq yeni bilik və bacarıqlara yiyələnməlidirlər. Məhz bu səbəbdən onlardan rəqəmsal bacarıqlar, təhlil və çeviklik, komanda işi, yaradıcılıq və digər 21-ci əsr bacarıqları tələb olunur”.

Andreas ŞLEYXER:

“ Müəllimlərin özlərini daha təsirli hiss etmələri təkcə fərdi bacarıqlardan deyil, həm də əməkdaşlıq mədəniyyətindən asılıdır. Müəllimlərin birgə fəaliyyət imkanları artdıqca, onların öz peşəkar bacarıqlarına olan inamı da yüksəlir. Əməkdaşlıq edən müəllimlər daha çox öyrənir, daha çox paylaşır və daha çox təsir göstərir. Məktəbdə kollektiv agentlik - yeni birlikdə qərar vermək və məsuliyyət daşımaq mədəniyyəti təhsilin keyfiyyətini yüksəldən əsas faktorlardandır. Süni intellekt müəllimi əvəz edə bilməz, amma onu daha güclü edə bilər”.

Forumun moderatoru, “T-Net-work” platformasının rəhbəri Cəfər Mənsimi giriş nitqi ilə çıxış edərək forumun məqsəd və əhəmiyyəti barədə danışmış. Bildirib ki, forumun təşkilində əsas məqsəd təhsil sahəsində yeni çağırışları müzakirə etmək, hər kəs üçün keyfiyyətli təhsil, xarakter və iradə təbiiyyəti, emosional və süni zəkanın balansını məsələlərinə diqqət artırmaq, yeni dövrün təhsil tələblərini nəzərdən keçirərək keyfiyyətin daha da yüksəldilməsinə töhfə verməkdir.

Forumda iştirak edən elm və təhsil nazirinin müavini İdris İsayev bildirib ki, yeni texnologiyalar, süni intellekt, rəqəmsallaşma, iqlim dəyişiklikləri kimi global çağırışlar artıq təhsildə də yeni yanaşmaların formalaşmasını zəruri edir. Nazir müavini qeyd edib ki, gənclərimiz bu çağırışlara uyğun olaraq yeni bilik və bacarıqlara yiyələnməlidirlər. Məhz bu səbəbdən onlardan rəqəmsal bacarıqlar, təhlil və çeviklik, komanda işi, yaradıcılıq və digər 21-ci əsr bacarıqları tələb olunur.

Təhsilin hər bir dövlətin iqtisadi gücünün formalaşmasında, əhalinin sosial rifahının təmin olunmasında, milli-mədəni dəyərlərin qorunub saxlanılmasında mühüm roluna toxunan İdris İsayev vurğulayıb ki, hansı ölkədə təhsilə diqqət və qayğı göstərilirsə, insan kapitalına investisiya yatırılırsa, həmin ölkə inkişaf edir.

Salamlaşma nitqi ilə çıxış edən BSU-nun rektoru Anar Nəziyev öz növbəsində xalqın, millətin gələcəyinin təhsilin inkişafından, bilikli və vətənpərvər gənclərin yetişməsindən asılı olduğunu bir daha vurğulayıb və bu işdə hər kəsin üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyünü diqqətə çatdırıb.

Daha sonra çıxış edən İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) Təhsil və Bacarıqlar Departamentinin direktoru Andreas Şleyxer qeyd edib ki, müasir dövrdə öyrənmə prosesində düşüncə tərzinə, problem həll etmə bacarıqlarına və yaradıcı yanaşmaya önəm verilməlidir.

Süni intellektin təhsil sistemində inteqrasiyasından da danışan Şleyxer OECD-nin “E2040 Araşdırması — Birlikdə İnkişaf: Gələcəyin Sınıflarında İnsan Müəllimləri və Süni İntellekt Agentləri” (E2040 Exploration — Flourishing Together: Human Teachers and AI Agents in Future Classrooms) adlı tədqiqatına istinad edərək bildirib ki, gələcəyin tədris mühitində real müəllimlər və süni intellekt “tamamlayıcı tərəfdaşlar” kimi fəaliyyət göstərəcək. Müəllimlər tədrisin mənəvi və yaradıcı tərəflərinə fokuslanacaq, süni intellekt isə məlumat emalı, analitik rəy və fərdiləşdirilmiş dəstək funksiyalarını yerinə yetirəcək.

OECD rəsmisi vurğulayıb ki, təhsil sistemləri insan və texnologiyanın qarşılıqlı əlaqəsinə deyil, əməkdaşlığına hazır olmalıdır. Gələcəyin uğurlu məktəbi o məktəbdir ki, texnologiyamı ağılla istifadə edir, amma insan toxunuşunu heç vaxt itirmir.

Müəllimlərin birgə fəaliyyətinin əhəmiyyətini toxunan Andreas Şleyxer bildirib ki, məktəbdə kollektiv

tənpərvər gənclərin yetişməsindən asılı olduğunu bir daha vurğulayıb və bu işdə hər kəsin üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyünü diqqətə çatdırıb.

Daha sonra çıxış edən İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) Təhsil və Bacarıqlar Departamentinin direktoru Andreas Şleyxer qeyd edib ki, müasir dövrdə öyrənmə prosesində düşüncə tərzinə, problem həll etmə bacarıqlarına və yaradıcı yanaşmaya önəm verilməlidir.

Süni intellektin təhsil sistemində inteqrasiyasından da danışan Şleyxer OECD-nin “E2040 Araşdırması — Birlikdə İnkişaf: Gələcəyin Sınıflarında İnsan Müəllimləri və Süni İntellekt Agentləri” (E2040 Exploration — Flourishing Together: Human Teachers and AI Agents in Future Classrooms) adlı tədqiqatına istinad edərək bildirib ki, gələcəyin tədris mühitində real müəllimlər və süni intellekt “tamamlayıcı tərəfdaşlar” kimi fəaliyyət göstərəcək. Müəllimlər tədrisin mənəvi və yaradıcı tərəflərinə fokuslanacaq, süni intellekt isə məlumat emalı, analitik rəy və fərdiləşdirilmiş dəstək funksiyalarını yerinə yetirəcək.

OECD rəsmisi vurğulayıb ki, təhsil sistemləri insan və texnologiyanın qarşılıqlı əlaqəsinə deyil, əməkdaşlığına hazır olmalıdır. Gələcəyin uğurlu məktəbi o məktəbdir ki, texnologiyamı ağılla istifadə edir, amma insan toxunuşunu heç vaxt itirmir.

Müəllimlərin birgə fəaliyyətinin əhəmiyyətini toxunan Andreas Şleyxer bildirib ki, məktəbdə kollektiv

agentlik — yeni birlikdə qərar vermək və məsuliyyət daşımaq mədəniyyəti təhsilin keyfiyyətini yüksəldən əsas faktorlardandır.

Forum çərçivəsində təqdimatlarla çıxış edən Baltasq Qrupun rəhbəri, tanınmış türküyəli psixoloq Acar Baltasq, Britaniya Təhsil Təchizatçıları Assosiasiyasının baş direktoru Kəralayn Rayt, Rıqa Klassik Dövlət Gimnaziya-sının direktoru Roman Əliyev, Baltasq Qrupunun qurucusu, tanınmış türküyəli psixoloq Zuhral Baltasq, xaricdə təhsil üzrə Dövlət Proqramı çərçivəsində Harvard Universitetində təhsilin siyasi və təhlili üzrə magistratura təhsili almış Lələ Əliyeva, Estoniya Karyera Təhsil Akademiyasının rəhbəri Sənom Əli öz təcrübələrini bölüşüblər.

Forum çərçivəsində təhsildə emosional və süni zəkanın balansını necə tənzimlənməlidir, necə edək ki, keyfiyyətli təhsil hər kəs üçün ölçətilən olsun və heç bir təhsilənlə kənarda qalmırsın, təhsil prosesinin iştirakçıları hansı uğur anlayışına köklənəlidirlər, təhsil prosesinin bütün tərəflərini özünün ən yaxşı versiyası olmaq prosesinə necə cəlb etmək olar və digər suallar ətrafında müzakirələr aparılıb.

Qeyd edək ki, beynəlxalq forum Elm və Təhsil Nazirliyi, Təhsilin İnkişafı Fondu, Elm və Təhsil İşçiləri Azad Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin tərəfdaşlığı, Bakı Slavyan Universiteti və “T-Network” təhsil işçilərinin təcrübə və kommunikasiya platformasının təşkilatçılığı ilə hibrid formada keçirilib.

2025-ci ilin inqilabi kəşfləri

Nobel mükafatı laureatlarının adları açıqlandı

İsveçin paytaxtı Stokholmda Nobel Mükafatları Komitəsi ənənəyə uyğun olaraq, ayrı-ayrı elm sahələrində 2025-ci il üçün Nobel mükafatı laureatlarının adlarını açıqlayıb.

Oktyabrın 6-da ilk olaraq *fiziologiya və tibb üzrə* Nobel mükafatı laureatlarının adları məlum olub. İsveçin Karolinska İnstitutu yüksək elmi mükafatın amerikalı Meri E.Brunkou, Fred Ramsdell və yaponiyalı Şimon Sakaquçiyə “periferik immün tolerantlıqla bağlı kəşflərinə görə” verilməsi barədə qərar qəbul edib.

Oktyabrın 7-də İsveç Kral Elmlər Akademiyasının qərarı ilə *fizika üzrə* Nobel mükafatına Con Klark (Böyük Britaniya), Mişel Devore (Fransa) və Con Martines (ABŞ) “elektrik dövrəsində makroskopik kvant mexaniki tunel və enerji kvantlaşdırma kəşfinə görə” layiq görülüb. Alimlər elektrik dövrəsi ilə təcrübələr aparıblar, burada həm kvant mexaniki tunelləmə, həm də kvant enerji səviyyələrini nümayiş etdiriblər.

İsveç Kral Elmlər Akademiyası oktyabrın 8-də *kimya* sahəsində Nobel mükafatının “orqanometalik çərçivələrin inkişafı” üzrə tədqiqatlarına görə Susumu Kitagava (Yaponiya), Riçard Robson (Böyük Britaniya) və Ömər M. Yagiyə (ABŞ) verilməsi barədə qərar qəbul edib. Qərarda qeyd olunur: “2025-ci il kimya üzrə Nobel mükafatı laureatları qazların və digər kimyəvi maddələrin keçə biləcəyi geniş boşluqlara malik molekulyar konstruksiyalar yaratdılar. Bu konstruksiyalar, orqanometalik çərçivələr, səhra havasından su toplamaq, karbon dioksidi tutmaq, zəhərli qazları saxlamaq və ya kimyəvi reaksiyaları kataliz etmək üçün istifadə edilə bilər”.

Oktyabrın 9-da İsveç Kral Elmlər Akademiyası tərəfindən *ədəbiyyat üzrə* Nobel mükafatı laureatının adı açıqlanıb. 2025-ci il üçün ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatı macar yazıçısı Laslo Krasnaxorkaiyə (Laszlo Krasnahorkai) “apokaliptik döşətin ortasında sənətin gücünü bir daha təsdiqləyən inandırıcı və uzaqgörən yaradıcılığına görə” verilib.

Oktyabrın 10-da 2025-ci il üçün *Sülh üzrə* Nobel mükafatı laureatının adı açıqlanıb. Norveç Nobel Komitəsi 2025-ci il Nobel Sülh Mükafatını Venesuela demokratik hərəkatının lideri Maria Korina Maçadoya “Venesuela xalqının demokratik hüquqlarını təşviq etmək üçün yorulmaz işinə və diktaturadan demokratiyaya ədalətli və dinc bir keçid əldə etmək üçün apardığı mübarizəyə görə” verilməsi barədə qərar verib.

Qeyd edək ki, Alfred Nobelin xatirəsinə *iqtişad* elmləri üzrə İsveç Bankının mükafatına (Sveriges Riksbank Prize) layiq görülmək alimin adı oktyabrın 13-də elan olunacaq. Mükafatın təqdimat mərasimi isə dekabrın 10-da İsveçin və Norveçin paytaxtlarında Alfred Nobelin doğum günündə keçiriləcək.

“Azərbaycan müəllimi” dünya elmi ictimaiyyətinin səbirsizliklə gözlədiyi 2025-ci ilin Nobel mükafatçılarının adlarının açıqlandığı ərəfədə növbəti araşdırmanı oxucularla bölüşür. Nobel laureatlarının həyatını araşdıran tədqiqatçılar aşkar ediblər ki, bu uğurlu insanlar tamamilə fərqli ailə mühitlərində böyüyüblər. Onların bəziləri sadə ziyalı, fəhlə, fermer, kiçik tacir və ya hətta savadsız valideynlərin övladları olub. Bəs bu ailələrdə nə var idi ki, bu insanları sağlam xarakterli və qeyri-adi qabiliyyətli şəxsiyyətlərə çevirirdi? Ayrı-ayrı illərdə yüksək elmi mükafat almış laureatların ailədən başlayan yola işıq salan 5 hekayə ilə tanış olaq.

Nobel laureatları hansı ailələrdən çıxır?

Valideynləri düşündürəcək 5 həyat hekayəsi

Dözümlülük uşaqlıqdan inkişaf etdirilməlidir

Mo Yan (Çin) – 2012-ci ilin ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatı laureatı

Mo Yanın anası savadsız idi. Hec vaxt kitab oxumamışdı, amma nikbin, mehriban, güclü və həssas idi. Mo Yan uşaq vaxtı anası ilə birgə tarlada buğda yığardı. Bir dəfə gözetçi gələndə buğda yığanların hamısı qaçdı, amma anası qaça bilmədi və gözetçi onun üzünə vurub topladıqları buğdanı əlinə aldı. Anasının ağzından qan gəldi və o, yerə çöküb oturdu.

İllər sonra həmin gözetçi, artıq qoca bir kişi, bazarda Mo Yan ilə qarşılaşdı. Mo Yan ona hücum etmək istədi, amma anası onu saxladı və sakitcə dedi: “O vaxt mənə vuran adam bu kişi deyil, oğlum”.

Valideynlərin davranışları uşaqların ruhuna təsir edir. Valideynin işə və insanlara münasibəti uşaqlara həm birbaşa, həm də dolayı şəkildə ötürülür. Valideynlər uşaqları yeni fikirlərə açıq böyütməlidir. Mo Yanın anası da belə etmişdi! Başqalarının səhvlərinə görə emosional enerjini israf etməyin və ruhunuzu kinlə zəhərləməyin. Emosional zəka uşaqlıqdan formalaşmalıdır. İradə, ağıl və əxlaqi keyfiyyətlər valideyn nəsihətləri ilə deyil, onların davranışları ilə uşaqlara ötürülür. Uşaqlara geniş dünyagörüşü qazandırmaq və valideynlərə də örnək olmaq üçün klassik əsərlər və tanınmış insanların biqrafiyalarını oxumaq vacibdir, bu, uşaqların dünyaya və özlərinə başqa prizmadan baxmasına kömək edir.

Oyun – həm bilik, həm də bacarıqdır

Stiven Çu (ABŞ) – 1997-ci ilin fizika üzrə Nobel mükafatı laureatı

Stiven Çu çox istedadlı bir ailədə doğulmuşdu. O, uşaqlıqda həm məqsədyönlü idi, həm də oyunları çox sevirdi. Anası da uşaqların oyun oynamasına icazə verirdi və deyirdi: “Oyun uşağın fiziki gücünü və cəsarətini inkişaf etdirir”.

Anası inanırdı ki, oyun təbii və uşaqların oynamaya hüququ var. Bu “oyun” təcrübəsi daha sonra onu elm haqqında düşüncəyə sövq etdi.

Stiven Çu demişdi: “Uşaqlıqdan hər şeyi özüm etməyə alışmışdım. Bu, əllərimin bacarığını artırdı və mənim məkan hissimi inkişaf etdirdi”.

Biz daim vurğulayıyıq ki, uşaqlara “oynamağı” öyrətmək vacibdir. Uşaqlar enerji ilə olurlar – gülür, qaçır, oynayır, bəzən də şıltaqlıq edirlər. Bir çox valideynlər qorxurlar ki, oyun uşaqları dərindən yayındıracaq. Amma Cek Ma demişdi: “Uşaqların oynamasına icazə verin! Əgər oynamağa icazə vermənsəniz, 30 il sonra onların işi olmayacaq!”.

Bilik qazanmaq olar, amma müdriklik yalnız yaşanaraq əldə edilir. Oyun uşaqlar üçün həyat tərzinə olmaqla yanaşı, həm də öyrənməyin ən mühüm yollarından biridir. Oyun zamanı uşaq öz biliyini tətbiq etməyə, sualları cavablandırmağa çalışır və həyatın müxtəlif problemlərini həll etməyi öyrənir.

Uşaqların seçimlərinə hörmət etməyi öyrənin

Tu Yuyu (Çin) – 2015-ci ildə tibb üzrə Nobel mükafatı laureatı

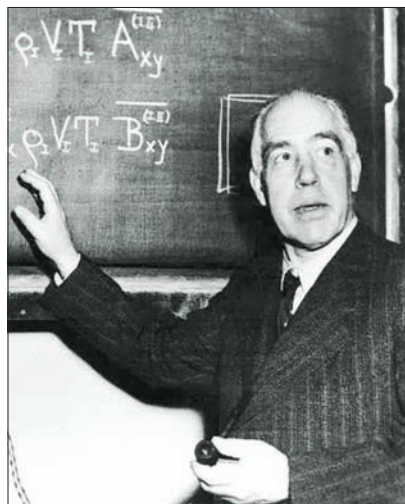
Tu Yuyu ənənəvi Çin təbabəti ilə məşğul olan bir ailədə doğulmuşdu. Atası həkim idi və klinikaları idarə edirdi. Kollecdə ixtisas seçərkən, o, tərəddüd etmədən tibbi seçdi, amma ailəsinin gözlədiyi kimi ənənəvi Çin təbabətini yox, əksinə, o dövrdə çox da maraqlı hesab olunmayan farmakologiyayı seçdi. Atası qızının bu qərarına təəccübləndi: “Əgər bu ixtisası seçsən, ənənəvi Çin təbabəti üzrə topladığın biliklər boşa çıxmayacaqmı?”

Lakin Tu Yuyu düşündü ki, yalnız farmakologiya sahəsində təhsil almaq ənənəvi təbabəti sistemli şəkildə öyrənməyə imkan verir. Atası bir qədər düşündü və sonra dedi: “Mən sadəcə istəyirdim ki, sən böyüyəndə həkim olasan. Sənin məndən daha böyük arzuların olacağını gözləmədim! Sənə inanıram. Davam et, sən bacaracaqsan!”.

Uşaqlar böyüyəndə bir çox valideynlər onların qərarlarına qarşımağa başlayır. Amma həyat sonsuz imkanlarla doludur. Necə ola bilər ki, o, tamamilə sizin nəzarətinizdə olsun və sizin seçdiyiniz yolla getsin?

Ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatı laureatı Nadine Gordimer bir dəfə demişdi: “Ailə tərbiyəsi demokratik və maarifləndirici olmalıdır. Ən əsas odur ki, valideynlər uşaqların seçimlərinə hörmət etməli və onları heç vaxt öz istəklərinə tabe etməməlidirlər”.

Uşaqlarımızın tədqiqatlarına “olmaz!” deyib mane olmayın

Nils Bor (Danimarka) – 1922-ci ilin fizika üzrə Nobel mükafatı laureatı

Nils Bor uşaqlığında asta, lakin diqqətli bir uşaq idi. Atası universitetdə dərs deyirdi və tez-tez həmkarlarını evə qonaq çağırırdı. Həmçinin rassamlar, yazıçılar, musiqiçilər və əcnəbilər də bu görüşlərə qatılırdı. Nilsə kənarda oturub söhbətləri dinləməyə icazə verilmirdi. Bu nüfuzlu şəxslər tək-tək maraqlı hekayələr danışır, fikirlərini bölüşür, sonra bu fikirlər birlikdə müzakirə olunurdu. Onların dərin və fərqli baxışları Borun gələcək düşüncəsində böyük iz buraxmışdı. Nils saatlarla və ev əşyaları ilə oynamağı çox sevirdi. Bir dəfə onun velosipedinin fırlanan mexanizmi xarab olmuşdu. Nils onu özü təmir etməyə qərar verdi və velosipedi özü sökdü. Lakin necə yığacağı bilirdi. Kimsə kömək etmək istədi, amma atası dedi:

“Qoy özü etsin, o nə etdiyini bilir”.

Bor hər bir detallı diqqətlə öyrəndi və nəticədə mexanizmi uğurla yığa bildi.

Amerikalı valideynlərin fərqləndirici xüsusiyyətlərindən biri odur ki, onlar uşaqlarına öz sevdikləri sahələrlə tam məşğul olmağa və tədqiqat aparmaq bacarığını tam şəkildə inkişaf etdirməyə imkan verirlər. Hətta uşaqlar qeyri-adi fikirlər səsləndirdikdə belə, biz onların araşdırmalarını davam etdirməyə təşviq etməli, onlara istiqamət verməli, həqiqətə, yaxşılığa və gözəlliyə doğru bitib-tükənməyən maraqlarını dəstəkləməliyik.

Uşağa özünü sınamaq imkanı verin

Ernest Rezerford (Yeni Zelandiya) – 1908-ci ilin kimya üzrə Nobel mükafatı laureatı

Ernest Rezerfordun 12 bacı-qardaşı vardı. Ailə böyük olduğu üçün anası onlara demişdi: “Hər kəs məsuliyyəti paylaşmalıdır”. O inanırdı ki, bilik güdür və övladlarının təhsilinə xüsusi önəm verirdi. Rezerfordun həyatında mühüm rol oynayan kitab, anasının ona 10 yaşında hədiyyə etdiyi “Fizika-yə giriş” adlı dərslik idi. Bu kitab yalnız fizikanı tanımaqla qalmamış, həm də bir sıra sadə təcrübə metodlarını təsvir etmişdi. Rezerford bu kitab sayəsində başa düşmüşdü ki, təbiətin vacib qanunlarını sadə təcrübələrlə kəşf etmək mümkündür.

Məsuliyyət insan həyatının və inkişafının əsasını təşkil edir. Məsələn, ev işləri məsələsində bir çox valideynlər qorxurlar ki, uşaqları dərindən geri qala bilər, buna görə onlara ev işlərində iştirak etməyə icazə vermirlər.

Amerikada “liderliyin xaç atası” kimi tanınan Dr. Dennis Veytley bir dəfə demişdi: “Valideynlərin övladlarına verə biləcəyi ən vacib şey pul deyil, doğru yaşamağı və məsuliyyətlə işləməyi öyrətməkdir”.

Gəlin uşaqlara özlərinə sınağa şərait yaradaq. 18 yaşa qədər ailə tərbiyəsinin uşağa təsiri 60%-dən çox, məktəbin təsiri 30%, cəmiyyətin təsiri isə cəmi 10%-dir. Əslində, bir çox valideynlər uşaqları necə tərbiyə etməli olduqlarını bilmir.

Məktəblər uşaqlara bilik və öyrənmə metodları verir, valideynlər isə xarakter və əxlaq formalaşdırır.

Uşağın xarakteri və əxlaqi formalaşsın, bu, onun bütün həyatı boyunca uğur qazanmasının açardır. İnsan hörmət görürsə, onun həyatı çətinliklərdən daha asan keçir.

Uşaqlara qarşı daha diqqətli olmaq diləyi ilə...

Səhifəni hazırladı: Oruc MUSTAFAYEV

İlk dəfə Azərbaycanın 4 universiteti “Times Higher Education” qlobal reytingində

Ölkə tarixində ilk dəfə 4 universitetimiz “Times Higher Education” (THE) beynəlxalq reyting agentliyi tərəfindən dərc olunan “Dünyanın ən yaxşı universitetlərinin reytingi”-nə (World University Rankings 2026) daxil olub. Xatırladaq ki, ötən il yalnız 2 universitetimiz bu siyahıda yer alıb, 2020-ci ildə isə universitetlərimiz ümumiyyətlə THE qlobal rey-

tingində təmsil olunmayıb. 2 universitetimiz mövqeyini ötən ilə nisbətən gücləndirib, digər 2 universitetimiz isə ilk dəfə sözügedən qlobal reytingə daxil olub. İlk dəfə bu reytingə daxil olan Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti TOP 1000-də qərarlaşıb. 1501+ diapazonunda təmsil olunan Bakı Dövlət Universiteti və Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti müvafiq interval daxilində ötən ilə nisbətən mövqeyini gücləndirib. İlk dəfə bu reytingə daxil olan digər universitetimiz — Azərbaycan Texniki Universiteti isə 1501+ diapazonunda yer alır. Qeyd edək ki, Mərkəzi Asiya ölkələri arasında Azərbaycan bu reytingə daxil olan universitet sayına görə 2-ci sıradadır. Cənubi Qafqaz regionunda isə Azərbaycan müvafiq göstərici üzrə lider mövqedədir. Sözügedən qlobal reytingin bütün meyarları üzrə Azərbaycan universitetlərinin göstəriciləri ortalama +4 bal dinamika ilə yaxşılaşıb.

Biləsuvar da təhsil müəssisələrinin fəaliyyəti ilə tanışlıq olub

Oktyabrın 10-da Elm və Təhsil Nazirliyinin Aparat rəhbəri Mətin Kərimli Biləsuvar rayonuna səfər edib. Övvəlcə Biləsuvar Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Faiq Qürbətovla birgə Ulu Öndər Heydər Əliyevin büstü ziyarət edilib, önünə gül dəstələri düzülüb. Səfər çərçivəsində Aparat rəhbəri Biləsuvar rayonu Nizami Gəncəvi adına 1 nömrəli tam orta məktəb və Rafiq Əliyev adına 1 nömrəli körpələr evi-uşaq bağçasını ziyarət edib, tədris prosesi və müəssisələrin şəraiti ilə maraqlanıb, kollektivlə görüşərək təklif və rəylərini dinləyib. Səfərin sonunda həmçinin vətəndaş qəbulu keçirilib, müraciətlərin operativ araşdırılması və qanunvericiliyə uyğun həlli ilə bağlı tapşırıqlar verilib.

11 tələbəmiz Türkiyədə təqaüdlə təhsil alacaq

2025–2026-cı tədris ili üzrə Hökumətlərarası Təqaüd Proqramı çərçivəsində 11 nəfər azərbaycanlı Türkiyədə təhsil almaq hüququ qazanıb.

Proqram Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi ilə Türkiyə Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin Xaricdə Yaşayan Türklər və Əqrəbə İcmaları Baş İdarəsi (YTB) arasında imzalanmış Niyət Məktubu çərçivəsində həyata keçirilir.

Yekun qərara əsasən təqaüd proqramına seçilmiş şəxslər turizm idarəçiliyi, icimai hüquq, xüsusi hüquq, jurnalistika, kompüter mühəndisliyi, meşə mühəndisliyi, tarix, kimya, biznesin təşkili və idarə edilməsi, siyasi elm və dövlət idarəçiliyi ixtisasları

üzrə “Hacettepe Universiteti”, “Atatürk Universiteti”, “Akdeniz Universiteti”, “Dokuz Eylül Universiteti”, “İstanbul Universiteti”, “İstanbul Universiteti – Cerrahpaşa” və s. kimi nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil alacaqlar. Qeyd edək ki, tələbələrdən 10 nəfəri doktorantura, 1 nəfəri isə postdoktorantura üzrə sözügedən təhsil müəssisələrinə qəbul olunub.

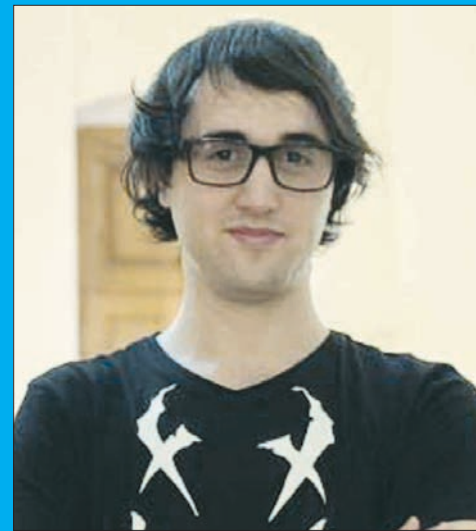
SABAH tələbələri Beynəlxalq Astronavtika Konqresində iştirak ediblər

14 ali təhsil müəssisəsindən olan 53 nəfər tələbə, gənc mütəxəssis və alimdən ibarət Milli Elmi Komanda Avstraliyanın Sidney şəhərində keçirilən 76-cı Beynəlxalq Astronavtika Konqresində ölkəmizi təmsil edib. Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyinin nəzdində fəaliyyət göstərən KOSMİK Akademiyasının təşkilatçılığı ilə nümayəndə heyəti konqresdə kosmik tədqiqatlar, kosmik rabitə və nəvəqasiya texnologiyaları, həmçinin kosmik təhsil sahələrində

dair məqalələrlə çıxış edib. Tədbirdə SABAH qrupları tələbələrinin təqdimatlarında kosmik fəaliyyətlərin təhlükəsizliyi, sabitliyi və davamlılığı, Yer müşahidəsi texnologiyaları, kiçik peyk missiyaları və süni intellekt tətbiq olunan tədqiqatlar kimi aktual mövzular müzakirə olunub. Qeyd edək ki, bu nüfuzlu beynəlxalq konqres kosmik tədqiqatlar sahəsində qlobal əməkdaşlığın və innovasiyaların təşviqi üçün mühüm platforma hesab olunur.

UNEC tələbəsi NASA-nın saytında təhlükəsizlik boşluğu aşkarladı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Rəqəmsal İqtisadiyyat fakültəsinin “İnformasiya təhlükəsizliyi” ixtisası üzrə tələbəsi Ariz Məhərrəmli NASA-nın rəsmi saytında ciddi təhlükəsizlik boşluğu aşkarlayıb.

Ariz Məhərrəmli “Inspiro Theme” adlı platformada kritik səviyyəli CSRF (Cross-Site Request Forgery) zəifliyini müəyyən edib. Bu boşluq saytın autentifikasiya olunmadan kənar şəxslər tərəfindən idarə olunması və zərərli əlavələrin quraşdırılmasına şərait yarada bilərdi.

Tələbəmiz aşkarladığı boşluq barədə NASA-nın təhlükəsizlik komandasına məlumat verib. A.Məhərrəmliyə məlumatı alan NASA müraciəti qeydə alaraq, tələbəyə təşəkkürünü bildirib.

Paytaxt məktəbində bir ilk: QR kitabxana yaradılıb

Paytaxtdakı 144 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbində maraqlı təşəbbüs reallaşdırılıb. Belə ki, məktəb rəhbərliyinin təşəbbüsü ilə müəllimlər üçün QR kitabxana yaradılıb.

“Azərbaycan müəllimi” xəbər verir ki, QR kitabxanada müxtəlif janrlı resurslar: qısa hekayələr, motivasiyaedici kitab və məqalələrdən hissələr, lirik musiqi nümunələri, həmçinin qısametrajlı filmlər toplanıb. Müəllimlər mobil

telefon vasitəsilə QR kodları oxudaraq arzu etdikləri bölmələrə daxil ola bilərlər. Layihənin əsas məqsədi pedaqoji heyətin asudə vaxtının səmərəli təşkili, mütlə və şəxsi inkişaf vərdişlərinin rəqəmsal formatda təşviq edilməsidir. Məktəb rəhbərliyi bu təşəbbüsün təhsil müəssisəsində rəqəmsal resurslardan istifadənin genişləndirilməsinə, müəllimlərin peşəkar baxımdan inkişafetdirici mühitində fəaliyyət göstərmələriə töhfə verəcəyini düşünür.

Bu layihədə iştirak edən qadın evdə ana, məktəbdə müəllim olur. Üstəlik, onun təhsilinin, vəzifəsinin də fərqi yoxdur. Söhbət 2018-ci ildən həyata keçirilən maraqlı bir layihə – “İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil” layihəsindən gedir. Dünyada müəyyən uğura imza atan layihənin Azərbaycanda nəticələri necədir? “İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil” layihəsinin rəhbəri Orxan Cəfərov “Azərbaycan müəllimi”nə mövcud nəticələrdən, gələcək planlardan, layihənin prioritetlərindən danışdı.

“Bu layihə qadınlara iş yeri, uşaqlara təhsil verir”

Valideynlərin uşaqları ilə birgə qatıldığı bağça

– Artıq 8 ildir ki, “İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil” layihəsi həyata keçirilir. Bu, təhsilə, cəmiyyətə nə üstünlük qazandırır?

– Layihə hazırda məktəbəqədər təhsil sahəsində tətbiq olunan alternativ modeldir. Bu model Azərbaycanın şəhərdən kənar, məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin fəaliyyət göstərmədiyi yaşayış yerlərində məktəbəqədər təhsilə çıxış imkanlarını genişləndirmək məqsədilə alternativ olaraq tətbiq edilir. Artıq 2021-ci ildən paytaxtda – sıxlıq müşahidə olunan və mövcud bağçaların tələbatı ödəmədiyi yerlərdə də təşkil olunur. Layihənin mahiyyəti 3–5 yaşlı uşaqların dörd əsas inkişaf sahəsi – sosial-emosional inkişaf, idrak və ümumi biliklər, yaradıcı inkişaf və fiziki inkişaf üzrə bacarıqlarının artırılmasıdır. Bununla yanaşı, icma əsaslı məktəbəqədər təhsil mərkəzlərinin yaradılması, valideyn birliklərinin təşkil və məktəblərlə sıx əməkdaşlıq nəticəsində ibtidai təhsilin keyfiyyətinə dəstək göstərilməsi nəzərdə tutulur.

Bu model həm də vətəndaş cəmiyyətinin təhsil prosesində iştirakını gücləndirir, valideynlərin övladlarının təhsil xidmətlərinin idarə olunmasında və monitorinqində fəal tərəfdaş olmalarını təmin edir. Onun uğurlu tətbiqi məktəblərin gələcək təhsil uğurlarının da başlanğıcı hesab oluna bilər.

Valideynlərin iştirakı niyə vacibdir?

– Bu layihənin iştirakçıları kimləridir?

– Əsasən valideynlər və 3–4 yaşlı uşaqlardır. “3–4 yaşlı” deyərək məhdudiyyət də qoyuruq. Valideynlər arzulayarsa, 3 yaşına qədər olan uşaqları da bu layihəyə cəlb edə bilərlər. Ancaq burada bir şərt var: onlar uşaqlarının adaptasiya prosesində yaxından iştirak etməlidirlər. Bu layihədə valideynlər prosesin fəal iştirakçılarıdır. Hazırda tərbiyəçi–müəllimlərin 70 faizinin əsas iş yeri icmadır. Bu da o deməkdir ki, layihə qadınların iş yeri ilə təminatında da mühüm rol oynayır. Qadınlar sadəcə iş yeri kimi deyil, qrupdakı uşaqların valideynləri olaraq da növbəli şəkildə məşğələlərə qatılırlar. Bunun nəticəsində layihə valideynlərin məktəblə gələcək sıx əməkdaşlığının təməlini qoyur. Bir sözlə, “bu layihə qadınlara iş yeri, uşaqlara isə təhsil verir”, – deyə bilərik.

– Bu layihədən danışarkən valideynlərin iştirakının vacibliyinə xüsusi diqqət çəkirsiniz. Bu, niyə vacibdir?

– İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil modelində valideynlər yalnız övladlarını mərkəzə gətirməklə kifayətlənmir, onlar prosesin birbaşa iştirakçısına çevrilirlər. Müəllimlərlə birgə dərs və oyun fəaliyyətlərində iştirak edərək uşaqların inkişafını yaxından izləyirlər. Bu, valideynlər üçün də bir təcrübə məktəbi rolunu oynayır – onlar öyrəndiklərini ev şəraitində tətbiq edə bilər, övladlarının maraqlarını, istedadlarını və ehtiyaclarını daha dərindən anlaşırlar. Beləliklə, valideynlər evdə övladlarının təhsili ilə daha effektiv məşğul olur, uşaqların bilik və bacarıqlarının inkişafına birbaşa dəstək verir, övladlarını daha yaxından tanıyaraq, onların gələcək təhsil yolunda düzgün istiqamət seçməsinə yardımçı olurlar. Başqa bir məqam: layihədə aktiv iştirak edən valideynlər gələcəkdə icma mərkəzlərində tərbiyəçi–müəllim kimi fəaliyyət göstərə bilərlər. Bu da layihənin davamlılığını və keyfiyyətini artıran əlavə üstünlükdür.

Nəticədə, icma əsaslı model yalnız uşaqların deyil, həm də valideynlərin inkişafına xidmət edir, ailə daxilində öyrənmə mədəniyyətini gücləndirir və gələcək kadr potensialını formalaşdırır.

Ana müəllim rolunda

– Axi o qadınların əksəriyyətinin pedaqoji biliyi yoxdur. Onlar üçün bu yönündə ayrıca təlimlər keçirilmir? Ümumiyyətlə, tərbiyəçi–müəllimlərdən nə tələb olunur?

– Əlbəttə, təlimdən keçirlər. Hazırda layihədə 70 nəfərə yaxın təlimçi tərbiyəçi–müəllim çalışır. Onlar müəttədi olaraq müəllimlərin pedaqoji hazırlığında, təlimlərə cəlb olunmağında iştirak edir, metodiki dəstək göstərirlər. Qeyd edim ki, təlimçi müəllimlərimiz uzun müddət layihədə çalışan təcrübəli müəllimlər arasında seçiliblər. Odur ki, istənilən situasiyada tərbiyəçi–müəllimlər onların köməyindən istifadə edərlər.

– Bəs valideynlər bu layihədə tərbiyəçi–müəllim kimi iştirak edə bilərlərmi? Yeri gəlmişkən, qəbul nə vaxtdır?

– Tərbiyəçi–müəllimlərin işə qəbulu prosesi başa çatıb. Qəbul müsabiqə yolu ilə aparılır. Adəten may ayından başlayır, avqusta qədər davam edir. Arzulayanlar iştirak edə bilərlər.

– Layihə öz məqsədinə nail ola bilirmi? Ötən dövrün təhlilləri nə göstərir?

– Bildiyiniz kimi, layihənin bir neçə mühüm hədəfi var. Bu yolla məktəbəqədər təhsilə əlçatanlığı artırmaq, valideyn, icma və məktəb əməkdaşlığını gücləndirmək istəyirik. Bundan başqa, 3–4 yaşlı uşaqların fiziki inkişaf, sağlamlıq və təhlükəsizlik, idrakın inkişafı, estetik və yaradıcı inkişaf, sosial emosional inkişafı əhatə edən bacarıqlarını inkişaf etdirəcəyimizi düşünürük. Modelin tətbiqi nəticəsində məktəbəqədər təhsilin inkişafı vasitəsilə ibtidai təhsilin keyfiyyətini yüksəltməyə nail olmağı hədəfləyirik. Mərkəzlərdə 3–4 yaşlı uşaqlar üçün həftədə 4 dəfə, hər biri 2–2.5 saat olmaqla məşğələlər keçirilir. Məşğələlər yerli və eston mütəxəssislərin hazırladığı proqram əsasında aparılır.

Bu il 60 rayonda 1650 icma əsaslı qrup yaradılacaq

– Bəs bu tədris ilində layihədə hansı nəticələrə ümid edirsiniz?

– Hazırkı tədris ilində ölkə üzrə 60 rayonu əhatə etməklə 1180 məktəbdə 1650 icma qrupunun fəaliyyətinin təşkil nəzərdə tutulub. Nəticədə 28 min erkən yaşlı uşaq məktəbəqədər təhsilə cəlb olunacaq. Qrupların əksəriyyəti şəhərdən kənar, rayon, kənd və ucqar ərazilərdə fəaliyyət göstərir. Hazırda ən çox icma qrupu Bakı, Salyan, Sabirabad, Gəncə, Biləsuvar, Lənkəran, Astara, Tovuz, Quba, Qazax, Xaçmazda fəaliyyət göstərir.

– Təhsildə əməkdaşlığın önəmi xüsusi vurğulanır. Yerli qurumlar layihənin icrasında necə iştirak edirlər, onlar öz üzərlərinə hansı rol götürürlərmi?

– Layihənin həyata keçirilməsi birgə əməkdaşlığa əsaslanır. Bu prosedə regional

Orxan CƏFƏROV:

“Məktəbəqədər təhsilə əlçatanlığı artırmaq, valideyn, icma və məktəb əməkdaşlığını gücləndirmək əsas hədəflərimizdəndir”

3 yaşına qədər olan uşaqlar da bu layihəyə cəlb edilə bilərlər

28 min erkən yaşlı uşaq məktəbəqədər təhsilə cəlb olunacaq

İcma əsaslı məktəbəqədər təhsil modelində məktəbin bütün komponentlərinin rolu var

Müəllimlərin peşəkarlığı və direktorların fəal dəstəyi olmadan layihənin səmərəli icrası mümkün deyil

Bu il ilk dəfə olaraq işğaldan azad edilən ərazilərdə də icma əsaslı qruplar təşkil ediləcək

Naxçıvanda da 14 məktəbdə 25 qrupdan ibarət olmaqla icma mərkəzləri fəaliyyət göstərir

təhsil idarələri, təhsil sektorları, məktəb direktorları fəal şəkildə qoşulurlar. Onlar mərkəzlərin fəaliyyətinə nəzarət edir, müəllimlərin fəaliyyətini dəstəkləyir, valideynlərlə işin təşkilində iştirak edirlər.

Eyni zamanda, layihə çərçivəsində 60 rayon üzrə 70 nəfərə yaxın təlimçi müəllimlər də fəaliyyət göstərir. Onlar icma qruplarında çalışan müəllimlərə metodiki dəstək verir, proqramın məzmununun tətbiqi, dərs prosesinin keyfiyyəti və valideynlərlə əməkdaşlıq sahəsində bilik və bacarıqların artırılmasına yardım edirlər.

Model dünyada uğur qazanıb

– Model Azərbaycandan əvvəl başqa ölkələrdə də tətbiq olunub və hazırda da onu davam etdirənlərin sayı çoxdur. Maraqlıdır, öz nəticələrinizi başqa ölkələrin nəticələri ilə müqayisə edirsinizmi?

– Estoniyada icma əsaslı məktəbəqədər təhsil modeli xüsusən kənd yerlərində tətbiq edilir. Məktəbdə yaradılan icma qrupları uşaqların erkən yaşdan təhsilə çıxışını asanlaşdırır. Nəticədə ibtidai siniflərdə hazırlıq səviyyəsi yüksəlib. Müəllimlər bildirirlər ki, məktəbə gələn uşaqlar artıq yazı, oxu və hesablamada üzrə ilkin bacarıqlara sahib olurlar. Valideynlərin iştirakına da xüsusi önəm verilir, bu isə ailələrin təhsilə bağlılığını artırır.

Banqladеш dünyada əhalinin ən sıx məskunlaşdığı və sosial-iqtisadi çətinliklər yaşayan ölkələrindən biri olsa da, burada UNICEF və digər təşkilatların dəstəyi ilə yaradılan icma əsaslı məktəbəqədər qruplar minlərlə uşağı əhatə edib. Ən böyük uğur ucqar kəndlərdə

uşaqların məktəbə cəlb olunmasıdır. Məlumatlara görə, bu proqramlar nəticəsində dərsə davamiyyət 20–30 faiz artıb, uşaqların ibtidai siniflərdə oxuma və yazma sürəti nəzərəcarpacaq dərəcədə yaxşılaşıb.

Nepalda coğrafi baxımdan ucqar dağlıq kəndlərdə icma əsaslı modellər çox faydalı olub. Burada valideynlər həm təşkilati işlərdə, həm də uşaqların gündəlik fəaliyyətlərində birbaşa iştirak edirlər. Tədqiqatlar göstərir ki, bu qruplara qatılan uşaqlar daha sosial olur, yaşdırları ilə daha yaxşı ünsiyyət

Layihənin əhatə dairəsi genişləndiriləcək

– Layihə ilə bağlı gələcək planlar nədən ibarətdir?

– Layihənin növbəti illərdə əhatə dairəsi genişləndiriləcək. Bu il ilk dəfə olaraq işğaldan azad edilən ərazilərdə də icma əsaslı qruplar təşkil ediləcək. Məsələn, Ağdamda, Ağdərədə qruplar fəaliyyətə başlayır. Bundan əlavə, Naxçıvanda da 14 məktəbdə 25 qrupdan ibarət olmaqla icma mərkəzləri fəaliyyət göstərir.

Ölkəmizin daha çox bölgəsində məktəbəqədər təhsilin əlçatanlığını artırmaq, ibtidai təhsilin keyfiyyətini yüksəltmək, valideynlərin təhsil prosesinə davamlı şəkildə cəlbini təmin etmək əsas prioritetdir. Odur ki, növbəti illərdə ehtiyac olan yerlərdə yeni icma mərkəzlərinin açılması, müəllim və valideynlərin dəstəyinin gücləndirilməsi, həmçinin layihə proqramlarının zənginləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Bu, yalnız uşaqların deyil, bütün cəmiyyətin məktəbəqədər təhsil prosesində iştirakını və ümumi təhsil səviyyəsinin yüksəlməsini təmin edəcək.

Hazırda bu layihə Azərbaycanda məktəbəqədər təhsil üzrə tətbiq olunan ən geniş alternativ modeldir. Onun uğurlu davam etdirilməsi üçün hər birimizin əməyi, dəstəyi vacib və zəruridir. Bu yalnız bir qurumun və ya bir şəxsin məsuliyyəti deyil, hamımızın bu prosesin iştirakçısı, iştirakçısıyıq. İcmanın, valideynlərin, müəllimlərin, məktəb rəhbərliyinin və dövlət qurumlarının birgə səyləri nəticəsində uşaqlarımız daha yaxşı gələcək üçün möhkəm təməl qazanacaqlar.

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

uğurunda həlledici rol oynayır. Uşaqlar məktəbəqədər mərkəzlərdə aldıkları təhsildən sonra təhsillərini ibtidai siniflərdə davam edirlər. Bu səbəbdən direktorların iştirakı və dəstəyi layihənin davamlılığı üçün vacibdir. Onlar məktəb–icma–valideyn əməkdaşlığını gücləndirir, resursların optimal istifadəsini təmin edir, məktəbin ümumi təhsil keyfiyyətinə müsbət təsir göstərir, uşaqların məktəb mühitinə adaptasiyasını asanlaşdırır.

Beləliklə, müəllimlərin peşəkarlığı və direktorların fəal dəstəyi olmadan layihənin səmərəli icrası mümkün deyil. Onların iştirakı, həmçinin layihənin uzunmüddətli nəticələrinin qorunmasını və daha geniş miqyasda tətbiqini təmin edir.

Uşağın uzunmüddətli akademik, sosial və karyera perspektivlərinə mühüm töhfə verir

– Erkən yaşdan təhsilə cəlb olunmanın uşağın gələcək inkişafı və karyera perspektivlərinə təsirində çox danışıqlıdır. Bu, haqiqətən belədir?

– Əlbəttə, uşaqların 3–5 yaşdan məktəbəqədər təhsilə cəlb olunması onların həm qısa, həm də uzunmüddətli inkişafına böyük təsir göstərir. Erkən təhsilin uşaqlara verdiyi imkanları saymaqla bitməz. Məsələn, uşaqların sosial–emosional bacarıqlarını inkişaf edir. Onlar yaşdırları ilə əməkdaşlıq etməyi, konfliktləri həll etməyi və emosiyalarını idarə etməyi öyrənirlər.

İdrak və akademik hazırlıq səviyyələri artır. Erkən yaşda öyrənmə və oyun vasitəsilə riyazi, dil və məntiq bacarıqlarını inkişaf edir, ibtidai siniflərdə daha hazırlıqlı olurlar.

Yaradıcı və tənqidi düşüncə qabiliyyətləri formalaşır. Oyun və layihə fəaliyyətləri uşaqların fantaziyasını, problemləri həll etmə və qərarvermə qabiliyyətini gücləndirir.

Fiziki inkişafıların da önəmli irəliləyiş müşahidə olunur. Hərəkətli oyunlar və motor fəaliyyətlər uşaqların koordinasiyasını və sağlamlığını yaxşılaşdırır.

Özünənamə və motivasiya çox önəmlidir. Erkən uğurlar uşaqlarda öyrənməyə maraqla və təşəbbüskarlıqla yaradır, bu isə onların gələcək təhsil və peşə heyatında təşəbbüskar olmasına yardım edir.

Bundan əlavə, erkən yaşdan təhsilə cəlb olunmuş uşaqların gələcək karyera və əmək bazarındakı rəqəbat qabiliyyəti artır. Əsas bilik və bacarıqların formalaşması onların orta və ali məktəb səviyyələrində daha uğurlu olmasına gətirib çıxarır. Sosial və emosional bacarıqlar, liderlik və kommunikasiya qabiliyyətləri əmək bazarında yüksək qiymətləndirilir. Uzunmüddətli olaraq, erkən təhsilə cəlb olunmuş uşaqların ali təhsil imkanlarından faydalanma şansı və davamlı karyera uğuru yüksək olur.

Beləliklə, erkən yaşdan məktəbəqədər təhsilə cəlb olunma yalnız uşağın dərhal inkişafına deyil, həm də onun uzunmüddətli akademik, sosial və karyera perspektivlərinə mühüm töhfə verir.

Müəllimlərin peşəkar inkişaf imkanları

I YAZI

Müəllimlərin peşəkar inkişafı onların ilk ixtisas təhsilindən başlayaraq bütün pedaqoji fəaliyyət dövrünü əhatə edən ömürboyu öyrənmə prosesidir. Bu prosədə müəllim il-lər ərzində təcrübə toplayaraq və həmin təcrübələrini sistemli təhlil edərək peşəkar inkişafa nail ola bilər. Bəs bu inkişaf yolunda müəllim təkbəşinə addımlayır, yoxsa ona müxtəlif səviyyələrdə dəstək göstərilir? Müəllimlərin peşəkar inkişafı necə təşkil olunur və bu prosesin əsas xüsusiyyətləri nələrdir? Beynəlxalq təcrübədə və ölkəmizdə bu sahənin təşkili ilə bağlı hansı oxşar və fərqli cəhətlər mövcuddur? Müəllimlərin peşəkar inkişafı ilə bağlı müəllimlər tərəfindən ən çox ünvanlanan yuxarıdakı suallara cavab tapmağa çalışacağıq.

Müəllimlərin peşəkar inkişaf prosesi necə təşkil edilir?

Müəllimlərin peşəkar inkişafı rəsmi və qeyri-rəsmi formada özünü göstərə bilər. Rəsmi peşəkar inkişaf dedikdə müəllimlərin iştirak etdikləri ixtisasartırma təlimləri, müxtəlif seminarlar, peşəkar görüşlər, metodik görüşlər, dərslənmələr və s. nəzərdə tutulur. Bu tədbirlər adətən müəllimlərin peşəkar inkişaf ehtiyacları müəyyənləşdirilməklə dövlət, məktəb rəhbərliyi və ya müəllimlərin özləri tərəfindən təşkil edilə bilər. Qeyri-rəsmi peşəkar inkişaf isə müəllimlərin heç bir öhdəlik olmadan öz peşəkar bilik və bacarıqlarını artırmaq üçün etdikləri təşəbbüslərdir. Bunlara akademik məqalə oxumaq, öz ixtisas sahələri və ya pedaqoji bacarıqlarla bağlı sənədli filmlər izləmək, yerli və beynəlxalq həmkarları ilə müəllimlik təcrübələrini bölüşmək və s. aid edilə bilər. Deməli, müəllimlər bu prosədə təkd deyillər; həm özləri, həm də dövlət dəstəyi ilə öz peşəkar inkişaflarına nail ola bilərlər.

Müəllimlərin peşəkar inkişafının hansı xüsusiyyətləri olmalıdır?

Övvəllər müəllimlərin peşəkar inkişafı dedikdə yalnız onlara peşələri ilə bağlı yeni informasiyaları ötürən qısamüddətli təlimlər nəzərdə tutulurdu. Bu təlimlər isə adətən nəzəri yüklü olub müəllimlərin praktik fəaliyyətinə müsbət təsir göstərə bilmirdi. Son zamanlar isə müəllimlərin peşəkar inkişafı ilə bağlı tədqiqatların artması bu sahəyə yeni yanaşmaların ortaya çıxmasına səbəb olmuşdur. Həmin yanaşmalara əsasən, müəllimlərin peşəkar inkişafı aşağıdakı xüsusiyyətləri özündə ehtiva etməlidir (Villegas-Reimers, 2003; Darling-Hammond, Hylar və Gardner, 2017; Boeskens və başqaları, 2020):

- Məzmunla əsaslanma:** müəllimlərin peşəkar inkişaf proqramları fənn kurikulumları ilə sıx bağlı olmalı və müəllimlərə həmin fənni tədris etmək üçün pedaqoji və metodiki dəstək göstərməlidir.
- Məlumat ötürücülük deyil, konstruktivlik:** müəllimlər peşəkar inkişaf fəaliyyəti zamanı real tədris, qiymətləndirmə, müşahidə, refleksiya tapşırıqları etməklə aktiv öyrənmə ilə məşğul ola bilməlidirlər.

3. Davamlılıq: müəllimlərin öyrənməsi yalnız bir dəfə təlimdə iştirak etməklə bitməməli, müntəzəm olaraq təşkil olunmalı və müəllimlərin öv-vəlki təcrübələri ilə əlaqə yarada bilmələrinə şərait yaratmalıdır.

4. Kontekstə uyğunluq: ən səmərəli peşəkar inkişaf formaları müəllimlərin fəaliyyət göstərdiyi məktəbdə onların gündəlik təlim-tədris prosesi ilə bağlı olan öyrənmə fəaliyyətləridir. Bunlara öyrənmə qrupları (həmkarlarla əməkdaşlıq), tədris fəaliyyətinin təhlili (action research) və portfoliolar aid ola bilər.

5. Əməkdaşlıq: peşəkar inkişafın səmərəliliyi üçün müəllimlərin bir-biri, həmçinin valideynlərlə və icma üzvləri ilə əməkdaşlığı önəmli faktorlardan biridir.

6. Səmərəli fəaliyyət modellərindən istifadə: müəllimlər real təlim-tədris prosesinə aid ən yaxşı nümunə dərs planlaması, şagird qiymətləndirməsi, dərs dnləmə fəaliyyətləri və s. ilə bağlı yazılı və ya video formatlı dərs nümunələri ilə tanış olurlar.

7. Şagirdyönümlülük: səmərəli peşəkar inkişaf fəaliyyətləri şagirdlərin akademik və sosial-emosional problemlərinin həllinə yönəlmiş olmalı, eləcə də onların 21-ci əsr bacarıqlarına uy-yələnmələri üçün müəllimləri lazımi bilik və bacarıqlarla təmin etməlidir.

Beləliklə, səmərəli peşəkar inkişaf – müəllimlərin bilik, bacarıq və təcrübələrində müsbət dəyişiklik yaradan sistemli öyrənmə prosesidir və bu proses şagird nəticələrinin yaxşılaşmasına gətirib çıxarmalıdır (Darling-Hammond, Hylar, və Gardner, 2017).

Müəllimlərin peşəkar inkişafı beynəlxalq arenada

İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) dünya ölkələrində təlim-tədrisin vəziyyətini təhlil etmək üçün müəllimlər və məktəb rəhbərləri arasında təxminən hər 6 ildən bir TALIS (Teaching and Learning International Survey – Beynəlxalq öyrətmə və öyrənmə sorğusu) adlı sorğu keçirir. Ölkəmiz bu sorğuda 2024-cü ildə iştirak etmişdir. 2018-ci ildə keçirilmiş sorğuda müəllimlərə onların peşəkar inkişafı ilə bağlı aşağıdakı mövzularda suallar ünvanlanmışdır:

1. Peşəkar inkişaf fəaliyyətlərində iştirak – Bu suallar müəllimlərin il ərzində orta hesabla neçə gün peşəkar inkişaf fəaliyyətlərində iştirak etdiklərini aydınlaşdırmağı hədəfləyir. Sorğunun nəticələrinə əsasən, sorğu iştirakçılarının 94%-i son bir ildə ən az bir dəfə peşəkar inkişaf fəaliyyətində iştirak etmişdir. İştirakçı ölkələr arasında Singapur və Çinin Şanxay vilayətindən olan müəllimlər 100% iştirakla və il ərzində orta hesabla müvafiq olaraq 13 və 12 gün peşəkar inkişaf fəaliyyətinə cəlb olunmaqla diqqət çəkmişlər.

2. Peşəkar inkişaf fəaliyyətlərinin növləri – Bu suallar müəllimlərin hansı növ peşəkar inkişaf fəaliyyətlərinə cəlb olunduqlarını müəyyənləşdirmək üçündür. TALIS 2018 sorğusunun nəticələrinə əsasən, müəllimlərin ən çox iştirak etdikləri peşəkar inkişaf fəaliyyətləri kurs və seminarlar, təhsilverənlərin məktəbdaxili və məktəblərəsə müəllim şöbələrində və ya peşəkar öyrənmə mühitlərində əməkdaşlıq etməsi, həmkar müşahidələri və mentorluğu, onlayn öyrənmə və rəsmi kvalifikasiya proqramlarıdır. Singapur və Çinin Şanxay vilayəti kimi güclü peşəkar inkişaf sistemləri olan ölkələrdə müəllimlər arasında müntəzəm əməkdaşlıq özünü göstərir.

3. Peşəkar inkişaf fəaliyyətlərinin məzmunu – Bu suallar müəllimlərin hansı mövzularda peşəkar inkişaf fəaliyyətlərində iştirak etdiyini aydınlaşdırmaq üçündür. TALIS 2018 sorğusunun nəticələrinə əsasən, peşəkar inkişaf fəaliyyətlərinin əsas məzmun istiqamətləri aşağıdakılardır: pedaqoji biliklər, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının (İKT) tədris prosesinə inteqrasiyası, sinif idarəetməsi, fənn biliyi, fənlərərsə inteqrasiya ediləcək bacarıqlar və şagirdlərin qiymətləndirilməsi.

4. Peşəkar inkişaf fəaliyyətlərinin təsiri – Bu suallar müəllimlərin peşəkar inkişaf fəaliyyətlərinin onların sinifdəki təcübələrinə hansı dərəcədə təsir etdiyini müəyyənləşdirməyə yönəlib. TALIS 2018 sorğusunun nəticələrinə əsasən, müəllimlərin təlim-tədris prosesinə ən müsbət təsir etmiş peşəkar inkişaf fəaliyyətlərinin əsasında əməkdaşlıq, tədris edilən fənnin məzmunu ilə bağlılıq, İKT-dən istifadə və mentorluq dayanır. Rəsmi təhsil proqramları (bitirdikdə rəsmi dərəcə əldə edilir) və yeni işə başlayan müəllimlər üçün nəzərdə tutulan dəstək proqramlarının da müəllimlərin təlim-tədris fəaliyyətinə müsbət təsiri aşkarlanmışdır. Ən yaxşı peşəkar inkişaf sistemləri ilə fərqlənən Singapur, Yaponiya və Çinin Şanxay vilayətində peşəkar inkişaf fəaliyyətləri əsasən müəllimlərin işlədiyi məktəbdə təşkil olunur və məhz müəllimin sinifdəki fəaliyyəti ilə bağlı tədqiqata əsaslanır.

5. Peşəkar inkişafın qarşısında duran maneələr – Bu suallar müəllimlərin peşəkar inkişaf fəaliyyətlərində iştirakının qarşısını alan amilləri aydınlaşdırmağa çalışır. TALIS 2018-in nəticələrinə əsasən, dərs yükünün çoxluğu, peşəkar inkişafa kifayət qədər maliyyə vəsaitinin ayrıl-maması, məktəb rəhbərlərinin dəstəyinin azlığı, həvəsləndirici faktorların çatışmazlığı, peşəkar inkişaf fəaliyyətlərinin müəllimlərin real ehtiyacları ilə üst-üstə düşməməsi sorğu iştirakçı-larının peşəkar inkişafının qarşısını alan ən böyük maneələr kimi qeyd edilmişdir. Singapur, Çin (Şanxay), Estoniya kimi ölkələrdə isə sistemli planlaşdırma, kifayət qədər maliyyə vəsaitinin ayrılması və məktəb rəhbərliyinin yaxından iştirakı ilə bu maneələrin qarşısı alınır.

6. Peşəkar inkişaf ehtiyacları – Bu suallar müəllimlərin hansı sahədə peşəkar inkişaf ehtiyaclarının olduğunu müəyyənləşdirməyi hədəfləyir. TALIS 2018-in nəticələrinə əsasən, sorğuda iştirak edən ölkələrdə ilk növbədə xüsusi qayğıya ehtiyacı olan şagirdlərlə iş, müxtəlif mədəniyyət-lərdən olan şagirdlərlə iş, İKT-nin təlim-tədris prosesinə tətbiqi, sinif idarəetməsi, diferen-sial təlim, şagird qiymətləndirilməsi və şagirdlər-rə rəy (əks-əlaqə) verilməsi müəllimlərin peşəkar inkişafa ən çox ehtiyac hiss etdikləri sahələrdir.

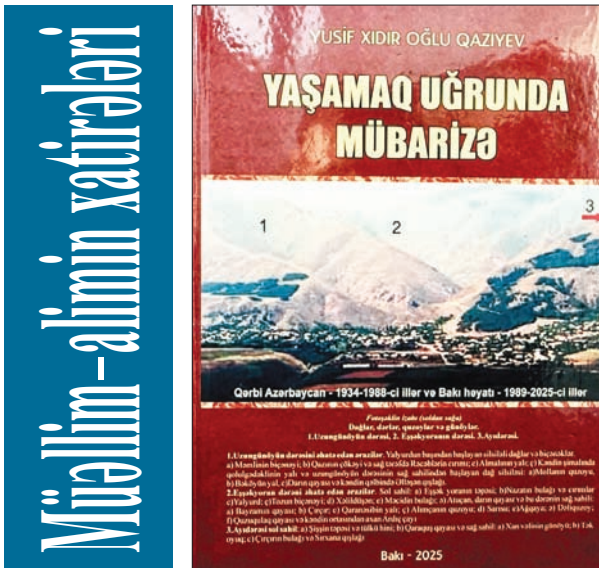
Beləliklə, dünyanın təhsil sahəsində qabaqcıl ölkələri olan Singapur, Çin (Şanxay), Yaponiya və Estoniyada müəllimlərin peşəkar inkişafı sistemli formada təşkil edilir və bu sistemlilik müəllimlərin peşəkar inkişaf fəaliyyətlərində yüksək iştirak faizi ilə müşayiət olunur. Həmçinin həmin ölkələrdə müəllimlərin peşəkar inkişafının sistemliliyi təlim-tədris prosesinə və şagirdlərin akademik nəticələrinə də müsbət təsiri ilə diqqət çəkir. Bəs sistemlilik dedikdə nə nəzərdə tutulur?

- Əməkdaşlığa önəm verilməsi (həmkarların bir-birindən öyrənməsi);
- Kontekstə uyğunluq (müəllimlərin çalışdığı məktəbin ehtiyaclarının nəzərə alınması və peşəkar inkişaf fəaliyyətlərinin həmin məktəbdə təşkil edilməsi);
- İştirak üçün zaman ayrılması və həvəsləndirici faktorların təklif edilməsi;
- Müəllimlərin peşəkar inkişafının kurikulum islahatı, müəllim qiymətləndirilməsi, müəllimlərin ilkin pedaqoji təhsili və karyera inkişafı ilə əlaqələndirilməsi;
- Müəllimlərin peşəkar inkişafının təlim-tədris prosesi ilə bağlı tədqiqata əsaslanması (təlim-tədris prosesində ortaya çıxmış problemlərin həllinə yönəlməsi);
- Məktəb rəhbərliyinin dəstəyi;
- Müxtəlif növ peşəkar inkişaf fəaliyyətlərinin təklif edilməsi (kurs və seminarlar, mentorluq, dərslənmələr, həmkarların birgə dərs planlaması, yeni işə başlayan müəllimlər üçün dəstək proqramları və s.).

Gülşən NƏBİYƏVA,
ARTI-nin Təhsilverənlərin Peşəkar İnkişafı Mərkəzi, Əlavə təhsil üzrə innovasiyalar və tədqiqatlar şöbəsinin baş mütəxəssisi

Ömür yalnız yaşanmaq üçün deyil...

Pedaqogika üzrə elmlər doktoru, Əməkdar müəllim, əmək veteranı, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üz-vü, “Qızıl qələm” laureatlı jurnalist-publisist, Prezident təqaüdcüsü Yusif Qaziyevin “Yaşamaq uğrunda mübarizə” kitabı işıq üzü görüb.

Xatirələrini bölüşən müəllif kitabında öz həyat yolundan bəhs edib. Adından da görüldüyü kimi, kitabda 1934-cü ildə Qərbi Azərbaycan-da dünyaya göz açan müəllif həyatda qalmaq uğrun-da apardığı mübarizələrdən söz açır.

Kitab uşaqlıq, gənclik və ahıllıq dövrlərinə aid verilən şəkillərlə oxucunu Yusif Qaziyevin bütün həyatını göz önündə canlandırmağa kömək edir.

Kitabı oxuyarkən Yusif Qaziyevin təhsil sahəsində gördüyü işlərlə bağlı da məlumat əldə etmək mümkündür. Məsələn, o, müəllim kimi fəaliyyət göstərdiyi 2 məktəbdə 3 fərqli fənn üz-rə dərs keçib. Ayrı-ayrı vaxtlarda həm ibtidai si-nif, həm alman dili, həm də çağırışqədərki ha-zırlıq fənn müəllimi işləyib. Yusif Qaziyev müəllimlik fəaliyyəti dövründə yalnız pedaqoji fəaliyyətlə kifayətlənməyərək elmi istiqamətə də zaman ayırıb və bunun nəticəsi olaraq ümumi pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsini alıb. Müəllifin 150-ə qədər məqalə və əsəri çap edilib. Y.Qaziyev müəllim-alim adını 76 il (68 il müəllim, 8 il pedaqoji təhsil) şəərəflə daşıyıb.

Kitabda müəllif ailə dəyərlərinə də toxunub, onların qorunmasının vacibliyinə xüsusi diqqət çəkib. O, öz ailəsinin təmsalında ailə münasibət-lərindən, onun önəmindən söz açıb, xatirələrindən bəhs edib.

“Yaşamaq uğrunda mübarizə” oxucuya sadə, amma dərin bir mesaj verir: ömür yalnız yaşan-maq üçün deyil, iz qoymaq üçündür.

Qeyd edək ki, 862 səhifəlik kitabın redaktoru pedaqogika üzrə elmlər doktoru, Əməkdar elm xadimi, professor Fərrux Rüstəmov, rəyçisi filo-logiya üzrə elmlər doktoru, professor İbrahim Bayramovdur.

Nərmın MƏMMƏDZADƏ

MDB Oyunlarının qızıl medalçıları

“Peşəkar idmançı olmaq istəyirəm”

Azərbaycana ev sahibliyi etdiyi III MDB Oyunlarında qızıl medal qazandıran qaliblərdən biri də Əli Əliyevdir. Gəncə şəhəri 29 nömrəli tam orta məktəbin 10 “ç” sinfinin şagirdi Əli Əliyev hekayəsini böyük təvazökarlıqla, eyni zamanda coşqu ilə danışır: “Bu turniri qazanmaq mənim üçün çox önəmli idi, çünki öz vətənimdə çıxış etdirdim. Bu hissi sözlə ifadə etmək olmur. Çox böyük qürur hissi keçirdim. Çox sevincli-yəm ki, Azərbaycan himnini bütün arenaya dinlətdim!”.

Əli boksla uşaqlıqdan maraqlanıb. Yarışda Təhsil Respublika İdman Mərkəzinin Gəncə şəhər 1 nömrəli Uşaq-Gənclər İdman Şahmat Məktəbi adından çıxış edib. İlk addımlarını məşqçi Şahbaz Məmmədovun rəhbərliyi altında atıb. Hazırkı məşqçisi isə Bəhrüz İbrahimovdur. Gənc idmançı həmçinin milli komandanın tanınmış məşqçiləri Vəqif Kazımov, Ağası Məmmədov və Teymur Məmmədovun da rəhbərliyi altında çalışır. Əli III MDB Oyunlarına güclü hazırlaşdığını deyir: “3-cü MDB Oyunlarına görə bizi, yəni yığma komandanı sentyabrın 9-da Şamaxıya fiziki hazırlıq üçün dəvət etdilər. Orada 7 gün fiziki hazırlıq keçdik,

sonra Bakıya qayıdıb stabil məşqlərə başladım. Gündə iki dəfə məşq edirdik və bu, doğrudan da çox çətin idi. Amma bu çətin günlərdə valideynlərim mənə dəstək oldular”.

Final döyüşündə tacikistanlı idmançı ilə üz-üzə gəlib: “Döyüş çətin keçdi, amma çox şükür ki, qalib gəldim və Azərbaycan bayrağını kürsünün ən uca zirvəsinə qaldırdım. Ən ağır döyüşüm yarımfinalda oldu – Qazaxıstandan olan rəqiblə qarşılaşmışdım”.

İdmanla dərslər arasında tarazlıq saxlamağın asan olmadığını deyən Əli bu məsuliyyətin fərqindədir: “Çalışıram ki, dərslərimi axsatmayım. Gələcəkdə peşəkar idmançı olmaq istəyirəm”.

Qızıl medal Əlinin idmanda ilk böyük nailiyyəti deyil, amma onun üçün ən dəyərlisidir. Çünki bu dəfə arenada yalnız özünü deyil, Azərbaycanı təmsil edib. Söhbətimizdə yeniyetmə boksçunun səsi hələ də qürurla səslənirdi: “Azərbaycan himni çalınanda bütün arenada hamı ayağa qalxdı. O an daha da qürurlandım!”.

Onun qarşıda daha böyük hədəfləri var: “Əsas məqsədim iki ay sonra Almaniyada keçiriləcək Avropa birinciliyində çempion olmaqdır”.

Firuzə CÜMŞÜD,
Gəncə-Daşkasan və Qazax-Tovuz
üzrə regional təmsilçi

“Biz bu yarışlara daha ciddi hazırlaşmışdıq”

Abşeron rayonu İxtisaslaşdırılmış Olimpiya Ehtiyatları Uşaq-Gənclər İdman-Şahmat Məktəbinin yetirməsi Rəvan Həsənzadə Gəncə şəhərində keçirilən MDB Oyunlarında yüksək nəticə göstərərək qızıl medal qazanıb.

Rəvan Həsənzadə Binəqədi rayonunun Sulutəpə qəsəbəsində yerləşən 217 nömrəli tam orta məktəbin məzunudur. Azərbaycan İdman Akademiyasında sərbəst güləş üzrə “Məşqçilik” ixtisasının birinci kursunda təhsil alır. 5 ilə yaxındır ki, Abşeron rayonu İxtisaslaşdırılmış Olimpiya Ehtiyatları Uşaq-Gənclər İdman-Şahmat məktəbində məşqçi Mir-cəlal Həsənzadədən sərbəst güləş üzrə dərslər alır:

“Mən artıq 8 ilə yaxındır ki, sərbəst güləşlə məşğulam. Bu zamana qədər dəfələrlə Azərbaycan çempionu olmuşam, keçən il sərbəst güləş üzrə dünya üçün-cüsü olmuşdum. Bu il yenidən Azərbaycan çempionu olmuşam”.

MDB Oyunlarında yüksək nəticə göstərərək qızıl medal qazanan Rəvan bu haqda belə deyir:

“Biz bu yarışa yaxşı hazırlaşmışdıq və nəticəmiz əla oldu. Sonuncu yarışda

Özbəkistan, Rusiya, Belarus idmançılarına qalib gələrək çempion oldum və qızıl medala layiq görüldüm. Çox sevincliyəm! Amma qarşıdan gələn yarışlara eynilə hazırlaşb daha gözəl nəticələr əldə etmək istəyirəm, hazırda məqsədim yalnız budur”.

Lamiyyə ƏLİMƏRDANOVA,
Abşeron-Xızı və Quba-Xaçmaz
üzrə regional təmsilçi

6 nömrəli Bakı Peşə Məktəbi tərəfindən 2017-ci ildə Qasımzadə Qasım Zəhid oğluna verilmiş A-088266 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Odlar Yurdu Universiteti tərəfindən 2011-ci ildə Mikayilov Elnur Rüstəm oğluna verilmiş BB-1-018382 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bərdə şəhər 4 nömrəli tam orta məktəbi 1997-ci ildə bitirmiş Həsənzadə Azər Araz oğluna verilmiş A-194328 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad İnstitutu tərəfindən 1992-ci ildə Muradov Elxan Rafiq oğluna verilmiş UB-858011 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Slavyan Universiteti tərəfindən 2004-cü ildə Ələsgərova Rəhilə Kazım qızına verilmiş B-016379 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran rayon Girdəni kənd tam orta məktəbi 1990-cı ildə bitirmiş İbrahimov (Bağirova) Sakitə Əhədulla qızına verilmiş A-034308 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Goranboy rayon Qarasuçu kənd tam orta məktəbin IX sinfini 1993-cü ildə bitirmiş Tağıyeva Vüsalə Mirzə qızına verilmiş 028821 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Goranboy rayon Fəxrəli kənd tam orta məktəbi 2011-ci ildə bitirmiş Ələzadə Rəvanə Ziyat qızına verilmiş A-077831 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Goranboy rayon Borsunlu kənd 1 nömrəli tam orta məktəbi 1979-cu ildə bitirmiş Əliyeva Dursun Tapdıq qızına verilmiş 358934 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Goranboy rayon Qarasuçu kənd tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Qasımova Xatirə Faiq qızına verilmiş A-341675 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 63 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2025-ci ildə bitirmiş Həsənova Banu Cingiz qızına verilmiş F-032542 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Oğuz rayon Xaçmaz kənd 1 nömrəli tam orta məktəbi 1987-ci ildə bitirmiş Mehraliyeva Nüşabə Əflatun qızına verilmiş 345184 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Etibarsız sayılır

Qobustan rayon Təklə Mirzəbəba kənd tam orta məktəbi 2022-ci ildə bitirmiş Qayıbov Fətəh Elman oğluna verilmiş E-524577 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Quba şəhər ümumi təyinatlı internat tipli ümumtəhsil məktəbi 2025-ci ildə bitirmiş Rəcəbov Səbuhi Rəşad oğluna verilmiş E-857414 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 162 nömrəli tam orta məktəbi 2023-cü ildə bitirmiş Qarayev Məcid Riyad oğluna verilmiş E-570162 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası nəzdində Azərbaycan Dənizçilik Kolleci tərəfindən 2021-ci ildə Qurbanzadə Rəşif Asif oğluna verilmiş AA-161749 nömrəli subbakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran rayon Şürük kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 1985-ci ildə bitirmiş Qurbanov Nureddin Qubad oğluna verilmiş AI-968307 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran şəhər 9 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2014-cü ildə bitirmiş Moamer (İsmayilova) Sevincxanım Qabil qızına verilmiş A-573793 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran şəhər 5 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 1999-cu ildə bitirmiş Məmmədova (Dəmirova) Südəbə Nuhbala qızına verilmiş A-332052 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad şəhər 7 nömrəli tam orta məktəbi 1991-ci ildə bitirmiş Babayeva Ülkor Sahib qızına verilmiş A-233524 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad rayon Günəşli kənd 1 nömrəli tam orta məktəbi 2022-ci ildə bitirmiş İsmayilov Bəhrəm Fərahim oğluna verilmiş E-478859 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Neftçala şəhər 4 nömrəli tam orta məktəbi 2021-ci ildə bitirmiş Baxşəliyev Mirəziz Füzüli oğluna verilmiş E-406360 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 16 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 2017-ci ildə bitirmiş Nəsirli Əli İlqar oğluna verilmiş E-055176 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qobustan şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbi 2023-cü ildə bitirmiş Rüstəmli Elcan Natiq oğluna verilmiş E-598830 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən 2016-cı ildə təsdiqlənib Əlizadə Elvin Vüqar oğluna verilmiş 050404 nömrəli bakalavr diplomuna dair 012764-011058 nömrəli və 2017-ci ildə təsdiqlənmiş 060403 nömrəli magistr diplomuna dair 014937-014342 nömrəli şəhadətnamələr itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Tikinti və Quraşdırma işləri üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi (əvvəlki 8 nömrəli Bakı Peşə Liseyi) tərəfindən 2002-ci ildə Nuriyeva Bacı Əli qızına verilmiş 065523 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 254 nömrəli tam orta məktəbi 2016-cı ildə bitirmiş Hacıyev Yunis Qüdrət oğluna verilmiş A-507737 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bərdə şəhər 4 nömrəli tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Yusifov Kənan Aşef oğluna verilmiş A-370011 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 194 nömrəli tam orta məktəbi 2025-ci ildə bitirmiş Vərdiyev Rəvan İlqar oğluna verilmiş E-803946 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad rayon Muğan kənd tam orta məktəbin IX sinfini 1987-ci ildə bitirmiş Qubadova (Həziyeva) İlhamə Allahşükür qızına verilmiş 138065 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Yevlax rayon 5 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 1995-ci ildə bitirmiş Musayeva Fərqanə Təyrel qızına verilmiş 001024 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göyçay şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbi 2016-cı ildə bitirmiş Kəşiyev Şamil Şahsevər oğluna verilmiş A-551645 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dəniz Balıq Sənayesi Kolleci tərəfindən 2015-ci ildə Səhəbətov Bayram Məhərrəm oğluna verilmiş AA-070499 nömrəli subbakalavr diplomuna əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sabirabad rayon Qasimbeyli kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 2019-cu ildə bitirmiş İsmayilzadə Fərid Əhram oğluna verilmiş E-214703 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

121 nömrəli Şorur Peşə Məktəbi tərəfindən 1992-ci ildə Quliyev İslam Hüseyn oğluna verilmiş T-399438 nömrəli diplom və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir rayon Keçili kənd tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Orucova (Əlizadə) Lələ Nəşib qızına verilmiş 735102 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 198 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2025-ci ildə bitirmiş Məmmədli Murad Xəyyam oğluna verilmiş F-051302 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran şəhər 7 nömrəli tam orta məktəbi 2016-cı ildə bitirmiş Hacıyeva Nazan Porviz qızına verilmiş A-545416 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 24 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 2000-ci ildə bitirmiş Qəniyev Xəyal Kamal oğluna verilmiş B-351006 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Biləsuvar şəhər 2 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 1986-cı ildə bitirmiş Əhədli Vüqar Dədəxan oğluna verilmiş AK-177097 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti tərəfindən 2013-cü ildə Quliyeva (Atalızadə) Vüsalə İsmayıl qızına verilmiş A-019183 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

2 nömrəli Bakı Baza Tibb Kolleci tərəfindən 2013-cü ildə Əliyeva Aysel Eldar qızına verilmiş AA-028208 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Tərtər şəhər 2 nömrəli məktəb-liseyin IX sinfini 2024-cü ildə ekstemat yolu ilə bitirmiş Fərəcova Məleykə Kamil qızına verilmiş C-957110 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş şəhər M.İsayev adına tam orta ümumtəhsil məktəbi 2002-ci ildə bitirmiş Bəydullayev Elnur Abdulla oğluna verilmiş 524289 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş rayon Kotanarx kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Qəribov Fəzil Müşviq oğluna verilmiş 150343 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş şəhər 3 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 2025-ci ildə bitirmiş Tahirova Bahar Kamil qızına verilmiş E-766339 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş şəhər 3 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 2025-ci ildə bitirmiş Əfəndiyev Tahir Mahir oğluna verilmiş E-848038 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş şəhər 3 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 2012-ci ildə bitirmiş Nəbiyeva (Rəhimli) Aysel Elçin qızına verilmiş A-207053 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Quba Dövlət Sosial-İqtisadi Kolleci tərəfindən 2021-ci ildə Qurbanova (Hacıyeva) Gülay Hacıbaba qızına verilmiş AA-156919 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Mingəçevir şəhər 1 nömrəli Peşə Məktəbi (indiki Mingəçevir Peşə Məktəbi) tərəfindən 2003-cü ildə Məmmədova Gülnarə Akif qızına verilmiş AB-075257 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 307 nömrəli tam orta məktəbi 2009-cu ildə bitirmiş İbrahimova Gülnar Adgözel qızına verilmiş B-595891 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 117 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2004-cü ildə bitirmiş Abbasova Aynur Nazim qızına verilmiş A-112242 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad rayon Qarazəncir kənd tam orta məktəbin IX sinfini 2010-cu ildə bitirmiş Qasımov Murad Musazadə oğluna verilmiş 005138 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.